

STORTINGET

Innst. 127 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Meld. St. 45 (2016–2017)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi

---

Til Stortinget

Sammendrag

Avfallssektoren er en stor næring som gir arbeidsplasser over hele landet. Bedre utnyttelse av ressursene i avfallet gir positive resultater for både lokalsamfunn og næringsliv. Over 80 pst. av norsk avfall ble enten materialgjenvunnet eller utnyttet til produksjon av energi i 2014. Det er likevel mulig å utnytte ressursene i avfallet enda bedre.

En sirkulær økonomi bidrar til at knappe ressurser utnyttes mer effektivt. Virkemidler som støtter materialgjenvinning og riktig prising av miljøskader knyttet til avfall, vil bidra til økte framtidige muligheter for utnyttelse av avfall og til at en stadig større del av ressursene i avfall vil kunne utnyttes.

Begrepet sirkulær økonomi kan også omfatte et bredere økologisk perspektiv med hensyn til naturlige stoffkretsløp som overbelastes. En sirkulær økonomi forutsetter at de sekundære råvarene og biproduktene faktisk benyttes – fortrinnsvis som erstatning for primære råvarer. På lengre sikt vil en sirkulær økonomi med fokus på å utnytte knappe ressurser og utvikle og utnytte alternativer innebære en ny innretning på økonomien, der en best mulig anvendelse av ressurser står sentralt også i måten vi produserer og forbruker på. Innovasjon som legger til rette for utvikling av nye markeder og forretningsmodeller, står derfor sentralt i den videre utviklingen.

Ved å gjennomføre prinsipper fra en sirkulær økonomi vil man få mer effektiv ressursbruk, som igjen vil kunne gi direkte og indirekte kostnadsbesparelser, nye inntektskilder og bedre omdømme. Strengere reguleringer og økt ressursknapphet kan på lengre sikt også gi en økende konkurransefordel for selskaper som best klarer å tilpasse seg dette, og som har ekspertise på området sirkulær økonomi. I tillegg kan det gi muligheter for nye inntektskilder gjennom eksport av denne kunnskapen til andre aktører.

Å utvikle en sirkulær økonomi støtter opp under FNs bærekraftsmål 12 om bærekraftig produksjon og forbruk. Meldingen inneholder forslag til tiltak som støtter opp om flere bærekraftsmål, blant annet reduksjon av matsvinn og arbeidet med å redusere marin forøpling og spredning av mikroplast.

Avfallspolitikken og den sirkulære økonomien

En målsetning i lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) er at avfall skal gjenvinnes, fortrinnsvis ved at det forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes, med mindre gjenvinning ikke er berettiget ut fra en avveining av miljøhensyn, ressurs-hensyn og økonomiske forhold. Dette er også gjenspeilet i avfallsstrategien «Fra avfall til ressurs» fra 2013, som beskriver norsk avfallspolitikk. Avfallsstrategien utgjør samlet den norske avfallsplanen og program for avfallsforebygging i henhold til EUs rammedirektiv om avfall. Avfallsplanen og avfallsforebyggingsprogrammet skal revideres innen 2019.

Det er på oppdrag fra avfallsbransjen gjort beregninger om næringsutvikling, verdiskapning og teknologiutvikling på en rekke områder og i flere sektorer i en sirkulær økonomi, i tillegg til beregninger om reduserte utslipp av klimagasser.

Virkemidler i en sirkulær økonomi er ikke begrenset til avfall som et isolert politikkområde. Avfallspolitikken er imidlertid svært sentral for å bidra til en mer sirkulær økonomi.

En bærekraftig sirkulær økonomi vil kreve innsats også utenfor avfallsfeltet. Det gis i meldingen en oversikt over noen sentrale politikkområder som er viktige å videreutvikle for å sikre en bærekraftig sirkulær økonomi.

EUs politikk for en sirkulær økonomi

EU-kommisjonens politikkpakke om sirkulær økonomi fra 2015 består av forslag til endret avfallsregelverk samt en handlingsplan som skal ligge til grunn for arbeidet ut 2018. Politikkpakken skal dekke hele den sirkulære økonomien og omfatter blant annet produkt-design og produksjonsprosesser, forbrukerrelaterte spørsmål, avfallsbehandling og utvikling av markedet for sekundære råvarer. Innovasjon, forskning og investeringer er sentrale elementer. Sirkulær økonomi-pakken bygger på EUs Europa 2020-satsing for en smart, bærekraftig og inkluderende vekst, herunder veikartet for ressurseffektivitet. EU forventer store positive effekter av pakken, blant annet for økonomisk vekst, sysselsetting, konkurransekraft og klima- og miljøbeskyttelse.

EUs satsing er begrunnet ut fra miljøpolitikk, at EU er en betydelig nettoimportør av råvarer, og et behov for økonomisk vekst og økt sysselsetting. Norge har en annen ressursituasjon, blant annet for sentrale naturressurser som vann, fisk, skog, mange mineraler og energi, som petroleum og vannkraft. Norge har samtidig en nær tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, blant annet i avfalls- og produktpolitikken. Norge har felles EØS-regelverk for avfall gjennom EUs rammedirektiv om avfall (2008/98/EF) og flere regelverk rettet mot spesifikke avfallstyper. Det er også et omfattende felles produkt- og kjemikalierregelverk.

For en sirkulær økonomi er utvikling av et marked for sekundære råvarer helt sentralt. Det vil være behov for standarder for kvalitet på sekundære råvarer, for at hele verdikjeden får adgang til tilgjengelig informasjon om innhold av prioriterte miljøgifter, og for økt bruk av teknologi på anlegg for sortering, materialgjenvinning og biologisk behandling.

EU-kommisjonen peker på plast som et særlig utfordrende materiale og vil utarbeide en strategi for plast i en sirkulær økonomi. Norge går tungt inn i dette arbeidet, blant annet i samarbeid med de andre nordiske landene.

Kommisjonen mener at det er nødvendig med bedre koordinering mellom avfalls-, kjemikalie-, og produktregelverkene for å få et «trygt» marked for sekundære råvarer. Norge deltar aktivt i det internasjonale arbeidet med å regulere kjemikalier, som også inkluderer utformingen av EUs kjemikalierregelverk.

Det er viktig å styrke og forsvare forbrukerpolitiske virkemidler som dagens regler om reklamasjonsfrist og EUs frivillige miljømerkeordning. Marin forsøpling og spredning av mikroplast, og vårt arbeid med reduksjon av matsvinn, er områder hvor Kommisjonen og Europa-parlamentet særskilt har etterspurt norske erfaringer og innspill.

Regjeringen har siden 2014 hatt økt konkurransekraft og verdiskaping, herunder sirkulær økonomi, som en av fem prioriterte satsingsområder i EU-arbeidet. Regjeringen har, siden politikkløstet om sirkulær økonomi var under utforming, jobbet aktivt og systematisk på flere nivåer for å påvirke EUs arbeid. Norge har som sentrale, overordnede posisjoner at langsiktige rammebetingelser i avfallspolitikken og ambisiøse mål om materialgjenvinning er positivt både for å sikre stabil tilgang på sekundære råvarer og for å legge til rette for innovasjon og teknologiutvikling. Norge har også lagt vekt på at disse målene utformes på en måte som ikke medfører uønsket spredning av prioriterte miljøgifter.

I meldingen omtales EU-kommisjonens forslag til en politikk for en sirkulær økonomi, og hvordan forslagene vil kunne påvirke Norge.

Avfallspolitiske mål og virkemidler

Norsk avfallspolitikk skal legge til rette for høy utnyttelse av ressursene i avfallet og trygg håndtering av farlig avfall. Det overordnede nasjonale målet er at avfall skal gjøre minst mulig skade på mennesker og naturmiljø. Det er også et mål at veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten i landet, målt i BNP. 80 pst. av avfallet skal sikres god ressursutnyttelse gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse. Mengdene farlig avfall skal reduseres, og det farlige avfallet skal håndteres på en forsvarlig måte.

I tillegg til disse målene er det nasjonale miljømål på andre områder som sterkt berører avfall og må ses i sammenheng blant annet med utslipp av klimagasser, lokale luftforurensninger og utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer. Nasjonale mål på andre områder enn miljø, som folkehelse og mattrygghet, kan også påvirke måloppnåelsen på avfallsområdet.

Utnyttelse av ressursene i avfallet har fått stadig økt oppmerksomhet, ikke minst knyttet til utviklingen av en sirkulær økonomi. Det er også stadig mer ambisiøse mål på området gjennom EUs avfallsregelverk. Denne vridningen fra gjenvinning generelt til materialgjenvinning spesielt er ikke i dag reflektert i de nasjonale målsetningene på området. Regjeringen vil derfor utrede konsekvensene av å supplere den nasjonale målsetningen for gjenvinning med egne mål for materialgjenvinning som reflekterer mål i EUs avfallsregelverk. Utredningen skal ta utgangspunkt i avveining av miljøhensyn, ressursensyn og økonomiske forhold, herunder kostnader. Utredninger gjøres i lys av en eventuell utvi-

delse av CO₂-avgiften til å omfatte forbrenning av avfall eller innføring av kvoteplikt for forbrenning av avfall.

Denne meldingen vektlegger avfall som en ressurs. Avfallshierarkiet gjengir en prioritert rekkefølge for avfallshåndtering. Avfallshierarkiet har forebygging som høyeste prioritet, deretter forberedelse til ombruk, materialgjenvinning, annen gjenvinning inkludert energiutnyttelse og, til slutt, sluttbehandling.

I vurderingen av hvilke resultater man ønsker å oppnå og hva som er gode løsninger, vil avfallshierarkiet, føre-var-prinsippet, prinsippet om at forurenser skal betale, og vugge-til-grav-prinsippet være sentrale. Avveining mellom ulike mål, for eksempel hensynet til å ta miljøgifter ut av sirkulasjon og destruere dem, kan ha betydning. Hvilke løsninger man ønsker å stimulere til, vil variere med avfallsstrømmene og være avhengig av samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

Virkemidler

I avfallspolitikken er det et samspill mellom en rekke ulike virkemidler som omfatter reguleringer, tillatelser, avgifter, produsentansvarsordninger, tilskuddsordninger og informasjonstiltak.

Forurensningsloven og avfallsforskriften er sentrale i regulering av avfallshåndteringen. Det skilles mellom husholdningsavfall og næringsavfall når det gjelder hvem som har rett og plikt til å håndtere avfallet. Kommunene skal sørge for innsamling og behandling av avfall fra husholdninger, mens næringsavfall er gjenstand for fri konkurranse. Næringsvirksomheter står dermed fritt til å velge løsning i markedet for sitt avfall, forutsatt lovlig håndtering. Det stilles krav til både kommunale og private anlegg gjennom tillatelser etter forurensningsloven. Det er forbudt å deponere biologisk nedbrytbart avfall.

Avgifter brukes for å styre avfallet mot forsvarlig behandling, med minst mulig miljøskadelige utslipp. Vrakpantavgift og vrakpant skal sikre innlevering av kasserte kjøretøy. Avgift på smøreolje og refusjonsordning for spillolje skal hindre forurensning fra brukt smøreolje på avveie. Miljøavgift på drikkevareemballasje skal hindre at drikkevareemballasje ender opp som forsøpling i naturen, og motivere til økt innsamling. Miljøavgiften reduseres med andel innsamlet emballasje.

Utvidet produsentansvar er et sentralt virkemiddel som skal gi insentiver til å redusere innhold av helse- og miljøfarlige forbindelser i produktene, til lengst mulig levetid på produktene og i størst mulig grad ombruk og egnethet for materialgjenvinning, til energiutnyttelse og til forsvarlig avfallshåndtering. Produsentansvarsordningene er innrettet på noe ulik måte og finnes i dag for emballasje, elektriske og elektroniske produkter, batterier, kjøretøy, bildekk og PCB-holdige isolerglassruter. Felles for ordningene er at de pålegger produsent eller importør å samle inn kasserte produkter og sikre

forsvarlig håndtering. Mens flere av ordningene tidligere har vært basert på avtaler mellom myndighetene og de ansvarlige for produktene, er nå produsentansvaret i stor grad regulert i forskrift.

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Det offentlige kjøper varer og tjenester for om lag 480 mrd. kroner hvert år. Dette tilsvarer om lag 15 pst. av BNP. Regjeringen vil sørge for at offentlig sektor som kunde bidrar til å ta i bruk og utvikle nye og klimavennlige teknologier og løsninger.

Regjeringen vil utvikle en mer helhetlig anskaffelsespolitikk og identifisere tiltak for å forbedre offentlig innkjøpsvirksomhet. Det er planlagt framleggelse av en stortingsmelding om offentlige anskaffelser i 2018.

Rammebetingelser

Det er mange aktører i avfallssektoren. Det er en betydelig næring som gir arbeidsplasser over hele landet, og kommunene har en viktig rolle. Rammebetingelsene omfatter ansvar for og eierskap til avfallet, organisering av innsamling og håndtering av avfallet og de økonomiske rammebetingelsene til avfallsbehandlingsanleggene.

Kommunene har ansvaret for å samle inn avfall fra husholdninger og sikre forsvarlig håndtering av avfallet. Kommunene har ikke adgang til å subsidiere avfallshåndteringen eller tjene på den, og de må ha separat regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall og avfallshåndtering i markedet. Kommunene kan fritt organisere avfallshåndteringen på egnet måte.

Næringslivet skal selv håndtere eget avfall innenfor rammen av relevant regelverk.

Definisjonen av avfall i forurensningsloven ble i 2004 endret fra kategoriene forbruks- og produksjonsavfall til kategoriene nærings- og husholdningsavfall, der husholdningsavfall er alt avfall fra husholdningene, mens næringsavfall er alt avfall som oppstår i private og offentlige virksomheter og institusjoner. Regjeringen har vurdert at det ikke er behov for endringer på dette området nå.

Det vises i meldingen til at det ikke foreligger gode miljømessige eller samfunnsøkonomiske grunner til å anbefale endringer i regelverket for å begrense adgangen til eksport av blandet husholdningsavfall fra Norge. Dagens organisering, der kommunene står fritt til å kjøpe behandlingstjenester i et internasjonalt konkurranseutsatt marked, behandle i egen regi eller tildele enerett til et annet offentlig organ, bidrar til å sørge for et integrert og tilstrekkelig nett av gjenvinnings- og sluttbehandlingsanlegg for avfall, og til at Norge når fastsatte mål i miljøpolitikken.

Utfordringer og utvikling i avfallspolitikken

Det er beregnet at avfallsmengdene vil utvikle seg i takt med den økonomiske utviklingen, hvis det ikke settes inn nye tiltak og virkemidler.

Den store miljøbelastningen kommer i hovedsak fra uttak av råvarer og framstilling av produkter, og avfallsforebyggende tiltak kan bidra til å redusere disse effektene. Kravene i Norge og EU til utslipp fra avfallsbehandlingen er svært strenge, og utslippene er derfor som regel lave og kontrollerte. I EUs rammedirektiv om avfall er avfall, biprodukt og produkt/stoff som har vært avfall, nå definert. Definisjonene er inntatt i forurensningsloven.

En viktig forutsetning for en lønnsom sirkulær økonomi er at markedene for sekundær råvare er utviklet, og at rammebetingelsene er tilpasset produksjon basert på materialgjenvinning.

Regjeringen har som mål at veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten i landet. Det er fortsatt nær sammenheng mellom avfallsveksten og den økonomiske veksten. Regjeringen har i liten grad virkemidler som er rettet direkte mot å hindre at avfall oppstår, men flere virkemidler i miljøpolitikken kan gi insentiver til avfallsforebygging.

Avfallsforebygging

Avfallsforebygging er reduksjon av avfallsmengdene fra kilden gjennom redusert forbruk, endret forbruksmønster, endrete produksjonsprosesser og bedre utnyttelse av råvarer. Etter EUs definisjon innebærer forebygging tiltak som gjøres før et stoff, materiale eller produkt har blitt avfall.

For å redusere miljøgifter i produkter, og dermed forebygge farlig avfall, arbeider regjeringen aktivt på europeisk nivå gjennom blant annet EUs kjemikaliereregulering REACH, det felleseuropeiske produktregelverket og biocidregelverket. Reglene er gjennomført i Norge i forskrift etter produktkontrollloven. I tillegg er FNs avfalls- og kjemikaliekonvensjoner som bidrar til å redusere miljøgifter i produkter, viktige.

Regjeringen vil:

- utvikle indikatorer for avfallsforebygging
- inngå en avtale med matbransjen om reduksjon av matsvinn
- utvikle avfallsforebygging av emballasjeavfall innenfor rammen av produsentansvaret
- samarbeide med klesbransjen og andre aktører om å utvikle tiltak for å øke ombruk av tekstiler
- samarbeide med bransjen for å spre gode eksempler på avfallsforebygging innenfor bygg- og anleggssektoren

- videreføre dagens garantiordninger for produkter og arbeide for at liknende ordninger gjennomføres i EU
- arbeide for at det i økodesigndirektivet og annet relevant EU-regelverk etableres krav om design som legger til rette for krav til levetid, hindrer planlagt kort levetid, økt materialgjenvinning og bruk av sekundære råvarer

Materialgjenvinning og forberedelse til ombruk

Økt bruk og utvikling av klima- og miljøteknologi er en integrert del av en sirkulær økonomi.

Det nasjonale målet for gjenvinning omfatter både materialgjenvinning og energiutnyttelse. Norge er i dag, gjennom EUs rammedirektiv om avfall, forpliktet til å oppnå 50 pst. materialgjenvinning av husholdningsavfall og liknende næringsavfall, og 70 pst. av bygg- og anleggsavfall innen 2020. Det gjeldende rammedirektivet sier også at landene skal sikre separat innsamling og miljømessig forsvarlig behandling av biologisk avfall, herunder våtorganisk avfall, når dette er relevant. Ifølge FNs bærekraftsmål 12.3 skal matsvinn halveres innen 2030.

I EU-kommisjonens pakke for sirkulær økonomi foreslås nye bindende materialgjenvinningsmål for 2025 og 2030 i rammedirektivet om avfall og emballasjedirektivet. Det foreslås strengere mål for enkelte emballasjetyper, et forpliktende krav om separat innsamling av biologisk avfall, samt å endre rapporteringskrav.

Norge rapporterte om 38 pst. materialgjenvinning av husholdningsavfall og liknende næringsavfall i 2015, og 56 pst. materialgjenvinning av emballasjeavfall (2014). For plastemballasjeavfall ble 36 pst. materialgjenvunnet i 2014, mens kun 8 pst. av treemballasjen ble materialgjenvunnet.

Målene for 2025 og 2030 samt andre forslag til endringer i EUs avfallsregelverk er ikke vedtatt.

Regjeringen vil utrede krav om utsortering og materialgjenvinning av utvalgte typer plast og våtorganisk avfall fra husholdninger og deler av næringslivet. Dette arbeidet skal ses i sammenheng med regjeringens arbeid med å redusere matsvinn.

Regjeringen vil:

- arbeide for å bedre statistikkgrunnlaget på avfallsområdet
- vurdere endring i plan- og bygningsloven for å bidra til god planlegging av avfallsinfrastruktur
- sikre god måloppnåelse og likebehandling gjennom å forskriftsfeste produsentansvaret for emballasjeavfall
- utrede konsekvensene av å supplere den nasjonale målsetningen for gjenvinning med egne mål for

materialgjenvinning som reflekterer mål i EUs avfallsregelverk

- utrede krav om utsortering og materialgjenvinning av utvalgte typer plast og våtorganisk avfall fra husholdninger og deler av næringslivet. Dette arbeidet skal ses i sammenheng med regjeringens arbeid med å redusere matsvinn
- utrede krav om utsortering av tekstiler og andre avfallsfraksjoner
- arbeide for et styrket marked for sekundære råvarer i samarbeid med industri- og avfallsbransjen
- vurdere tiltak for å øke materialgjenvinning for bygg- og anleggsavfall i lys av gjeldende EØS-regelverk
- øke miljømessig forsvarlig bruk av organiske og avfallsbaserte gjødselprodukter
- videreutvikle og tydeliggjøre regelverket for å øke nyttig og miljøforsvarlig bruk av avfall og lett forurensete masser, herunder innføre forskrift om nyttig bruk av lett forurenset betong
- utnytte den anskaffelsesfaglige kompetansen i Difi på miljø til veiledning og utvikling av anskaffelsesfaglig metodikk og praksis som støtter opp om avfallspolitikken og prinsippene i en sirkulær økonomi

Strategi mot marin plastforsøpling og spredning av mikroplast (plaststrategi)

Den globale tilførselen av plast til havet er raskt økende og var i 2010 estimert å være mellom 4,8 og 12,7 millioner tonn. Kostnadene ved plastforsøplingen som følge av ødelagt havmiljø, tette avløp og drivhusgassutslipp ved produksjon av plast er estimert av FNs miljøprogram til å være 40 mrd. dollar årlig.

I meldingen redegjøres det for ulike tiltak og initiativer nasjonalt mot henholdsvis marin forsøpling og spredning av mikroplast. Videre redegjøres det for nordisk og EUs arbeid på dette området, herunder norske og nordiske synspunkter inn i EUs arbeid. Endelig redegjøres det for viktige internasjonale initiativer. Regjeringen vil blant annet redusere utslipp av mikroplast fra de viktigste kildene og legge til rette for enda mer effektiv opprydding i marin forsøpling i strandsonen og andre prioriterte områder. Norge skal fortsette innsatsen for å styrke det internasjonale samarbeidet på dette området.

Regjeringen har som ambisjon at havområder og ferskvann ikke skal tilføres plast og mikroplast. FNs bærekraftsmål 14.1 sier at all marin forurensning, spesielt fra landbaserte kilder, og inkludert marin forsøpling og næringsalter, skal forebygges og signifikant reduseres innen 2025. Under OSPARs handlingsplan mot marin forsøpling har Norge sluttet seg til mål om at tilførsel av avfall som har negativ påvirkning i kystområder, på havoverflaten, i vannmassene og på havbunnen, skal reduseres. Norge har et nasjonalt mål om at forurensning

ikke skal skade helse og miljø. Norge har et mål om at 80 pst. av avfallet skal sikres god ressursutnyttelse gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse.

Nasjonale tiltak

Regjeringen har bedt Miljødirektoratet utarbeide overordnede vurderinger av kilder og tiltak mot henholdsvis marin forsøpling og mikroplast.

Regjeringen tar sikte på å innføre en produsentansvarsordning for henholdsvis fiskeri- og oppdrettsnæringen, der produsenter og importører av utstyr som brukes i fiskeri- og oppdrettsnæringen, får et ansvar for produktene gjennom hele livsløpet, også når de har blitt avfall (utvidet produsentansvar), og har bedt Miljødirektoratet utrede en slik ordning.

Norge skal gjennomføre EUs regelverk om reduksjon av bruk av lette plastbæreposer. Direktivet pålegger medlemslandene å oppnå en vedvarende reduksjon i bruk av plastbæreposer. Direktivet kan gjennomføres enten ved å sørge for at det tas betalt for poser, eller ved å redusere antall poser per person til 90 innen utgangen av 2019 og til 40 innen utgangen av 2025.

Berørte bransjeaktører har foreslått å oppfylle direktivet ved at næringslivet selv sørger for at det tas betalt for posene. De foreslår at bransjen legger på et miljøvederlag per pose, og at midlene plasseres i et eget miljøfond. Regjeringen er positiv til en bransjedrevet løsning på dette området. Regjeringen vil fortsette dialogen med bransjen for å oppnå en felles forståelse av hvordan et fond best kan innrettes, og hvordan sikre at en slik løsning oppfyller kravene i direktivet.

Regjeringen foreslår å innta en ny hjemmel i forurensningsloven som åpner for bruk av overtredelsesgebyr blant annet i saker om ulovlig forsøpling. Ved å gi kommunen en mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr for å sanksjonere lovbrudd vil en ha et fleksibelt og effektivt sanksjonssystem som vil virke mer preventivt enn dagens system.

Regjeringen vil:

- følge opp pågående utredning av forslag til en produsentansvarsordning for henholdsvis fiskerinæringen og oppdrettsnæringen
- utrede en ordning for å gjøre det gratis å levere marint avfall i havn for fiskere og andre, basert på erfaringene fra prosjektet «Fishing for Litter»
- utrede tiltak for ytterligere reduksjon av marin forsøpling fra fiskeri- og oppdrettsnæringen, herunder tiltak for å redusere tap av fiskeredskap
- utrede utvidet produsentansvar for emballasje til å omfatte medansvar for forsøpling
- sende forslag om å øke pantesatsen på drikkevareemballasje på høring

- stille krav til forbehandling og disponering av masser, for eksempel fra sprengning, iblandet plast
- følge opp avløpsrensaneanlegg for å unngå spredning av biofilmbærere
- redusere bruken av lette plastbæreposer i tråd med endringer i emballasjedirektivet
- gi kommuner mulighet til å innføre overtredelsesgebyr for forsøpling
- etablere en tilskuddsordning for vraking av fritidsbåter
- sikre at arbeidet med marin forsøpling og mikroplast også stimulerer til utvikling av ny miljøvennlig teknologi gjennom det eksisterende virkemiddelapparatet for innovasjon

Oljevern- og miljøsentere

Regjeringen har besluttet at det skal opprettes et oljevern- og miljøsentere i Lofoten/Vesterålen, med kompetanse og tiltak knyttet til opprydding av marin forsøpling og tiltak som en sentral del av senterets arbeid.

På regionalt nivå foreslår regjeringen å styrke samarbeidet om opprydding av marin forsøpling, hvor fylkesmannen gis en koordinerende rolle, og hvor relevante statlige aktører bidrar i samarbeid med kommuner, interkommunale selskap og privat og frivillig sektor.

Regjeringen vil:

- utvikle og utnytte oljevern- og miljøsentret i Lofoten/Vesterålens rolle for økt opprydding av marin forsøpling
- utnytte potensial i næringslivet for økt frivillig innsats
- styrke regionalt samarbeid om opprydding av marin forsøpling, hvor fylkesmannen gis en koordinerende rolle og hvor relevante statlige aktører bidrar i samarbeid med kommuner, interkommunale selskap og privat og frivillig sektor
- styrke samarbeidet mellom relevante statlige etater for å sikre systematiske, effektive og samordnede statlige oppryddingstiltak
- utrede etablering av en eller flere nye enheter av skjærgårdstjenesten nord for dagens virkeområde, der fjerning av marin forsøpling vil være en viktig oppgave
- videreføre de årlige oppryddingstoktene etter tapte fiskeredskap for å unngå spøkelsesfiske og redusere marin forsøpling
- videreføre oppryddingen av forlatte eierløse blåskjellanlegg langs kysten

SPREDNING AV MIKROPLAST

Nedbryting av plastavfall i havet er den største kilden til mikroplast.

I Norge er slitasje fra bildekk trolig den aller største kilden til mikroplast, men også mikroplast fra kunstgressbaner, maling, vedlikehold av båter og skip samt syntetiske tekstiler og plastpellets bidrar til spredning av mikroplast.

Kommunen er i en del tilfeller nøkkelaktør for å gjennomføre lokale tiltak mot marin forsøpling og mikroplastforurensning. Regjeringen vil innføre en kommunal tilskuddsordning til gjennomføring av aktuelle tiltak på dette området.

Regjeringen vil:

- innføre en kommunal tilskuddsordning til gjennomføring av aktuelle tiltak mot marin forsøpling og spredning av mikroplast
- kartlegge og arbeide for å redusere spredning av mikroplast fra blant annet bildekk, maling, tekstiler, kosmetikk og rengjøringsprodukter, blant annet i samarbeid med berørt næringsliv
- arbeide for å redusere spredning av mikroplast fra kunstgressbaner, gjennom blant annet samarbeid med idretten

Internasjonale tiltak

Marin forsøpling er et globalt miljøproblem som ikke kan løses uten internasjonalt samarbeid. Under Norges ledelse er det vedtatt et eget nordisk program for å redusere miljøkonsekvensene av plast. Plastprogrammet vil omfatte følgende områder:

- Forebygging av plastavfall og støtte til utforming av produkter med tanke på holdbarhet og materialgjenvinning.
- Effektive avfallshåndteringssystemer og økt materialgjenvinning av plastavfall.
- Samarbeid om tiltak for å stanse marin plastforsøpling og kostnadseffektiv opprydding.
- Øke kunnskapen om mikroplast og identifisere tiltak for å begrense utslipp av mikroplast i miljøet.
- Øke kunnskapen om miljøkonsekvenser av bio-baserte alternativer til plast og bionedbrytbar plast.
- Øke kunnskapen om prioriterte miljøgifter ved materialgjenvinning av plast.

Regjeringen vil arbeide for at internasjonalt samarbeid og tiltak styrkes, og at det skal være målrettet og ressurseffektivt. Regjeringen har de siste årene tatt initiativ til å sette marin forsøpling og mikroplast i havet høyt på den internasjonale dagsordenen.

Norge vil ta lederskap gjennom Arktisk råd for å styrke kunnskapsgrunnlaget om marin forsøpling og mikroplast i Arktis. Dette vil være et viktig grunnlag for i neste trinn å utarbeide en regional handlingsplan mot marin forsøpling mellom de arktiske statene.

Regjeringen vil:

- følge opp det nordiske plastprogrammet som Norge har tatt initiativ til under vårt formannskap i Nordisk ministerråd
- bidra til at det utarbeides og fastsettes standardiserte definisjoner, målemetoder og indikatorer for mikroplast i havmiljøet, herunder gjennom samarbeid på nordisk, EU/regionalt og globalt nivå
- støtte internasjonale prosesser rundt å utvikle standarder for bionedbrytbar plast
- påvirke relevante EU-prosesser knyttet til plast og plastavfall i havet, blant annet gjennom fortsatt dialog om EUs plaststrategi, og støtte arbeid rundt en eventuell regulering av mikroplast i blant annet kosmetikk og maling
- arbeide internasjonalt for å redusere bruken av enkelte typer engangsartikler og erstatte plast med andre, mindre skadelige materialer i enkelte typer engangsartikler
- vurdere hvordan tiltak mot marin forsøpling kan styrkes i miljøsam arbeidet med landene som mottar EØS-midlene.
- aktivt følge opp arbeidet mot marin forsøpling i havet gjennom regionale fora som OSPAR, NEAFC og Arktisk råd
- ta relevante initiativ i FNs miljøforsamling og være pådriver i arbeidet for å styrke internasjonalt regelverk som skal forhindre marin forsøpling og mikroplast, inkludert fra landbaserte kilder
- benytte FN-systemet og andre relevante arenaer, som Our Ocean-konferansene, for å bidra til at det internasjonale samfunn fremmer effektive tiltak mot marin forsøpling og mikroplast og retter særlig oppmerksomhet dit hvor utslippene og problemene er størst
- trappe opp den internasjonale innsatsen gjennom bistandsprogrammet, som blant annet vil omfatte avfallsforebygging og avfallshåndtering. Løfte spørsmål om betydningen av rammebetingelser fra myndigheter og avfallsinfrastruktur inn i Norges bistandspolitikk og bilaterale samarbeid med land som har store mangler, og som i dag er opphav til en stor del av forsøplingen av havene
- støtte Interpols arbeidsgruppe mot forurensningskriminalitet i arbeidet mot ulovlig dumping av plast og annet avfall i havet
- inngå strategiske partnerskap med sentrale europeiske land og andre stater som prioriterer arbeidet mot marin forsøpling og mikroplast høyt, samt søke å engasjere næringsliv, sivilsamfunn og andre viktige aktører i internasjonalt prosjektsamarbeid gjennom Global Partnership on Marine Litter
- arbeide internasjonalt for å redusere tap av fiske- redskap og unngå spøkelsesfiske, blant annet gjen-

nom å oppfordre land til å innføre relevant regelverk og gjennomføre oppryddingstokt

- sikre at Norge gjennom internasjonalt forsknings-samarbeid bidrar aktivt til styrket kunnskap om kilder, effekter og kostnadseffektive tiltak mot marin forsøpling og mikroplast i havet, og bidra til kunnskap om hva plastforurensning i havene betyr for økosystemene, matsikkerhet og mattrygghet

Kunnskapsbehov

Det er et stort behov for mer kunnskap om kilder, omfang og effekter av plast og mikroplast som tilføres havet. Miljødirektoratet vil kartlegge hvilke kunnskapsbehov som pågående forskningsaktiviteter ivaretar, og behovet for ny kunnskap.

Regjeringen vil:

- styrke overvåkingen av marin forsøpling i norske havområder, blant annet gjennom å styrke kunnskapen om marin forsøpling på havbunnen og videreutvikle overvåkingssystemer under forvaltningsplanene
- styrke forskning på, og kartlegging av, marin forsøpling og mikroplast i økosystemene i norske havområder og utrede overvåking av mikroplast
- søke samarbeid med andre land om overvåking av marin forsøpling og mikroplast

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Else-May Botten, Espen Barth Eide, Hege Haukeland Liadal og Runar Sjøstad, fra Høyre, Tina Bru, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til at gjennom å bevege oss oppover i avfallspyramiden vil vi kunne redusere både klimaavtrykket og øke jobb- og verdiskapingen. Understøttet av et næringsliv med styrket grønn konkurransekraft vil vi på sikt være et samfunn med høy livskvalitet og høy sysselsetting – med bedrifter som utvikler nye bærekraftige forretningsmodeller, sammen med det digitale og teknologiske skiftet som pågår, basert på ny infobruk og nyere verdikjeder. Komiteen viser til at en nasjonal avfallspolitikk også må sees i sammenheng med både industri- og klimapolitikken, med tanke på

økt ressursutnyttelse av avfall og biprodukter innenfor bærekraftige samfunnsøkonomiske rammer.

Komiteen mener at det er nødvendig å øke ambisjonene for å nå EUs avfallsregelverk og målsetting for avfallsreduksjon, materialgjenvinning og ombruk.

Komiteen viser til at man i en sirkulær økonomi skal bort fra ideen om «bruk og kast», og at formålet er at ressursene forblir i økonomien, selv om produktet de inngår i, ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål. Komiteen viser videre til at det i ytterste konsekvens betyr at avfall som sådan forsvinner, og heller ses på som fremtidens råvare.

Komiteen mener at sirkulær økonomi i tillegg til avfallshåndtering og resirkulering også handler om økt kapasitetsbruk, strengere krav til materialbruk og nye løsninger for nye måter å drive næring, offentlig sektor og privathusholdning på. Samtidig vil komiteen understreke at det er viktig at myndighetene setter gjennomførbare mål og fornuftige rapporteringskrav som ikke gjør det unødvendig tidkrevende eller byråkratisk for den enkelte bedrift eller sektor å etterkomme disse.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser til at det er et nasjonalt mål at veksten i totale avfallsmengder skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten. BNP har i perioden fra 2012 til 2015 økt med i overkant av sju pst., mens avfallsveksten har vært på åtte pst. i samme periode.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi i hovedsak har fokusert på avfallshåndtering – og mindre om hvordan samfunnet kan legge til rette for en sirkulær økonomi. Meldingen presenterer hvordan avfallspolitikken sin rolle er i en sirkulær økonomi og vektlegger avfallsforebygging, økt ombruk og materialgjenvinning, men den mangler konkretisering av Norges langsiktige mål og prioriteringer innenfor avfallspolitikken. Avfall skal ses på som en ressurs, men flertallet etterlyser en visjonær strategi for sirkulær økonomi.

Dette flertallet viser til at meldingen gir en god beskrivelse av avfallshierarkiet, og den er tydelig på at ressursbruk starter med å produsere minst mulig avfall, men dette flertallet etterlyser tiltak når det gjelder den overordnede målsettingen om å redusere avfallsmengden. Dette flertallet viser til at norsk avfallspolitikk i dag i stor grad handler om det nederste trinnet på avfallspyramiden, og dessverre går det i feil retning.

Dette flertallet mener at det må settes tydelige nasjonale mål for avfallsforebygging, materialgjenvin-

ning og gjenbruk i tråd med EUs sirkulære økonomipakke. Skal Norge nå målet om 70 pst. materialgjenvinning innen 2020, og om at 65 pst. av husholdningsavfallet skal resirkuleres innen 2035, er det viktig at reguleringer, kompetanse, statistikk, FOU og innovasjon rettes inn for å nå dette målet nå.

På denne bakgrunn foreslår dette flertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen sette nasjonale mål for avfallsforebygging, materialgjenvinning og gjenbruk i tråd med EUs sirkulære økonomipakke.»

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at virkemidlene må utformes slik at de fremmer, ikke hemmer, aktivitet i næringer som skal produsere mer av de løsningene som må til for å oppfylle Parisavtalens klimaforpliktelser. Lovverk og skatte- og avgiftssystemet må reelt legges til rette for overgang til en sirkulær økonomi.

Dette flertallet merker seg at det var bred oppslutning blant de som møtte på komiteens høring, om at avfallets rolle i den sirkulære økonomien har fått for stor plass i regjeringens melding, og at det mangler både helhetlige og konkrete tiltak for å gå fra en lineær til en sirkulær økonomi.

Dette flertallet viser til at partiene har målsetting om særlig norsk satsing på kretsløpsøkonomi, og ønsker ambisiøse målsettinger for gjenvinning og gjenbruk. Dette flertallet viser videre til at det i en helhetlig tankegang rundt sirkulær økonomi og avfallets plass i denne er flere sektorer som kunne vært trukket frem og fått en særskilt plass i meldingen. Dette flertallet vil trekke frem transportsektoren som et eksempel. Gjennom overgang til biogass som energibærer forutsettes kraftigere satsing med konkrete og tidfestede mål. Dette flertallet mener derfor at det i større grad må legges til rette for utnyttelse av avfallsressurser som organisk avfall og husdyrgjødsel til dette bruk. Dette flertallet vil imidlertid understreke at biodrivstoffproduksjonen ikke må gå på bekostning av matproduksjon, hverken nasjonalt eller internasjonalt. Dette flertallet viser også til de store mulighetene i byggesektoren og avfallshåndtering og gjenvinning knyttet til bygge- og riveprosjekter, som et annet eksempel på en sektor som i større grad kunne vært trukket frem.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til Meld. St. 45 (2016–2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi. Disse medlemmer er av den oppfatningen at meldingen peker på de utfordringer og muligheter som

foreligger for å omlegge til en sirkulær økonomi i Norge. Disse medlemmer mener at tiltakene som skisseres i meldingen, er gode for å sikre denne omstillingen. Av viktige tiltak som skisseres i meldingen, vil disse medlemmer særlig trekke frem arbeidet med å styrke arbeidet med utsortering av matavfall og plast fra husholdninger, utvikle ordninger for avfallsforebygging av emballasjeavfall innenfor rammen av produsentansvaret og gjennom en rekke tiltak styrke innsatsen mot marin forsøpling.

Disse medlemmer vil bemerke at å utnytte ressurser effektivt er essensen i god økonomi i en verden der presset på naturressursene øker sterkt. Det er avgjørende for miljøet og klimaet at ressurser brukes og gjenbrukes effektivt. Dette er også viktig for å styrke Norges grønne konkurransekraft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at behovet for en overgang fra en lineær til en sirkulær økonomi bør gjen speiles i skattesystemet gjennom en høyere pris på uttak av «jomfruelige» naturressurser. I et sirkulært perspektiv er det en grunnleggende forskjell mellom å gjenbruke ressurser som allerede er en del av det økonomiske systemet og kan gjenbrukes uten at det belaster naturen, og beslag av nye ressurser som medfører økt økologisk fotavtrykk. En prising av uttak av jomfruelige naturressurser vil gjøre sirkulære løsninger mer lønnsomt i alle ledd i verdikjeden og bidra til teknologiutvikling og arbeidsplasser samtidig som det gir miljøgevinst.

Disse medlemmer mener at det er nødvendig å utrede hvordan en slik avgift kan gjennomføres på nasjonalt og internasjonalt nivå. Disse medlemmer viser til at Grønn skattekommisjon i NOU 2015:15 foreslo en liknende type avgift. Utvalget mente prinsipielt at det bør innføres en naturavgift på alle naturinngrep som reduserer verdien av økosystemtjenester og biologisk mangfold. Dette prinsippet kan suppleres med en pris på uttak av begrensede naturressurser. Disse medlemmer viser videre til NOU 2013:10 Naturens goder, der det slås fast at:

«Konsekvensene for økosystemer av ressursuttak må være synlige for beslutningstakere i alle ledd.»

Disse medlemmer understreker at det er en rekke uavklarte spørsmål knyttet til hvordan en slik avgift kan utformes, og hvordan den vil fungere på nasjonalt nivå. Disse medlemmer mener derfor at ulike modeller av en slik avgift bør vurderes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en vurdering av ulike modeller for innføring av en avgift på uttak av 'jomfruelige' naturressurser.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringen mener at det er et avfallspolitisk mål at:

«Veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten i landet, målt i BNP.»

Disse medlemmer mener at dette er et mål som legger til rette for grå vekst fremfor reell grønn vekst. Med en slik formulering legger regjeringen i praksis opp til økte mengder avfall i årene fremover. Denne strategien vitner om lave og uklare ambisjoner for utviklingen av en sirkulær økonomi både i et miljøperspektiv og nærings- og innovasjonsperspektiv. Disse medlemmer vil peke på at alt avfall er en kostnad. Når regjeringen her aksepterer økte avfallsmengder, legges det også opp til økte kostnader og mer sløsing med ressurser.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen andre steder i meldingen gir uttrykk for fornuftige ambisjoner om utvikling av en sirkulær økonomi i Norge. Denne formuleringen understreker at regjeringen, til tross for gode intensjoner, har en snever forståelse av ressurseffektivitet og i liten grad er i stand til å konkretisere de målene og virkemidlene som er nødvendige for å oppnå reell grønn vekst.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener at følgende hovedprinsipp bør ligge til grunn for avfallspolitikken: For hver mill. krone i verdiskapning bør avfallsmengden som følger av denne verdiskapningen, gå ned minst 5 pst. Hvis dette prinsippet overholdes, vil den samlede avfallsmengden halveres innen 2050, hvis vi forutsetter 1 til 2 pst. økonomisk vekst hvert år. Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i internasjonale fora ta initiativ til en internasjonal avgift på uttak av 'jomfruelige' naturressurser.»

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at endringen i avfallsmengden målt i tonn, skal være minst fem pst. lavere enn den økonomiske veksten i landet målt i BNP per år.»

Kommunesektoren

Komiteen viser til at kommunene har en nøkkelrolle i arbeidet med omstilling til lavutslippssamfunnet og en sirkulær økonomi. Kommunene har et stort potensial til å bruke avfall som drivkraft for innovasjon, sysselsetting og energi for at Norge skal nå de miljøpolitiske målsettingene.

Komiteen viser til at kommunen, i sin rolle som planmyndighet, må påse at regelverket om krav til avfallsplaner utarbeides, og sørge for at regelverket følges,

slik at det legges til rette for avfallsminimering og økt gjenbruk og materialgjenvinning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det er behov for å samordne kravet til håndtering av kildesortering av avfall, slik at både husholdningsavfallet og annet avfall fra kommunens etater og bedrifter har de samme kravene.

Flertallet mener det gir et uheldig signal til både forbruker og husholdningene når det i kiosker, restauranter og skoler ikke legges til rette for kildesortering, mens innbyggerne kildesorterer hjemme. Flertallet viser til at ved å gi kommunene ansvar for mer av denne type næringsavfall vil det kunne gi økt ressursutnyttelse, bedre styringseffektivitet og bedre samfunnsøkonomi, og det vil sikre kommunens rolle som samfunnsutvikler.

Flertallet mener at som en del av den lovpålagte husholdningsrenovasjonen bør kommunene få et tydeligere ansvar for å legge til rette for gjenbruk gjennom kommunens miljøstasjoner. Det bør også legges til rette for informasjon om reparasjonsmuligheter.

Flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen gi kommunene ansvar for å legge til rette for gjenbruk gjennom kommunenes gjenbruksstasjoner.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at det er behov for å utrede hvordan avfall fra husholdninger og liknede avfall kan samordnes i de samme avfallsstrømmene. Likt avfall bør behandles likt.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til kommuner og næringsaktører om å sortere og materialgjenvinne mat- og plastavfall. Dette skal gjelde private husholdninger, restauranter, dagligvarebransjen og næringsmiddelindustrien.»

Frivillige organisasjoner m.m.

Komiteen har merket seg at det er et økende engasjement over hele Norge for å redusere plastforsøplingen. I fjor deltok nesten 50 000 mennesker i ryddeaksjoner, flere enn noen gang. De ryddet imponerende 1 400 tonn marint avfall. I tillegg til rydding av plastsøppel er det viktig å videreføre informasjonskampanjer og andre tiltak mot marin forsøpling. Komiteen mener det er viktig å videreføre bevilgningene over statsbudsjettet som går til frivillige organisasjoner, foreninger i privat og offentlig regi og andres viktige engasjement og dug-

nadsarbeid til opprydding både i strandsonen, langs elvebredder og på havbunnen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne vil påpeke at frivillige lag og organisasjoner er viktige samarbeidspartner i strategi om gjenbruk, og for å redusere vekst i avfallsmengde med å utnytte ressursene bedre.

Disse medlemmer viser til at på samme måte som samarbeid med frivillige i «plast-strategien», må det legges til rette for samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner som bidrar til gjenbruk. Organisasjoner som med frivillig og dugnadsbasert arbeid legger til rette for gjenbruk gjennom for eksempel gjenbruksbutikker eller loppemarkeder, der inntektene går til ideelt formål, skal få levere varer som blir utsortert som ikke-omsettelige til avfallsselskapene uten ekstra kostnader. Disse medlemmer viser til at dette er løst lokalt enkelte steder, men bør gjøres til en nasjonal ordning.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ideelle organisasjoner som driver gjenbruksbutikker eller loppemarkeder, vederlagsfritt får levere ikke-omsettelige varer til avfallsselskapene.»

Forbrenningsanlegg og klimautslipp

Komiteen viser til at energiutnyttelse av restavfall erstatter bruk av elektrisitet, olje og gass til oppvarming og gjør at helse- og miljøskadelige stoffer tas ut av kretsløpet. Ca. 4,2 millioner tonn avfall ble forbrent i Norge i 2014 – ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Dette tilsvarer rundt 35 pst. av alt avfallet.

Komiteen viser til at våtorganisk avfall er et viktig råstoff i produksjon av biogass. Produksjon basert på husdyrgjødsel, er et kostnadseffektivt og viktig bidrag for å redusere klimautslippene, samtidig som det gir god utnyttelse av både matavfall og husdyrgjødsel. Komiteen viser til at det er behov for å stimulere til målet om at 30 pst. av husdyrgjødsel og matavfall går til biogassproduksjon, og at det legges til rette for at biogassanleggene skal kunne ta inn husdyrgjødsel i produksjonen, jf. vedtak nr. 961 av 16. juni 2017.

Komiteen viser til at ved å legge til rette for oppsamling av fôr og annet avfall fra oppdrettsmerdene, kan også avfall fra havbruk og oppdrettsnæringen være et råstoff som kan brukes i biogassproduksjon.

Komiteen viser til at ved å legge til rette for integrert akvakultur, kan næringssalter fra havbruk nyttiggjøres til produksjon av f.eks. blåskjell, tang og tare. Oppsamling av fôr og annet avfall fra blant annet settefiskanlegg kan i tillegg være et råstoff som kan brukes i biogassproduksjon.

Komiteen viser videre til at biogass som drivstoff for tung transport er avgjørende for å redusere klimautslippene fra transportsektoren. Komiteen viser til at å legge til rette for økt satsing på biogass gjennom rammebetingelsene vil bidra til å nå målene om å se på avfall som en ressurs, samtidig som vi innfrir våre forpliktelser om vesentlig å redusere utslippene i ikke-kvotepliktig sektor innen 2030.

Komiteen mener det må legges strenge begrensninger på forurensende bryting av myr for å ta ut torv i Norge. HIAS IKS og Sirkula IKS har beregnet at de fra sterilisert biomasse, hageavfall, returtre og noen mindre avfallsfraksjoner sammen med sand kan produsere ca. 30 000 tonn gode jordprodukter pr. år bare i Hamarregionen – tilsvarende mengde torv som i dag blandes inn i hage- og blomsterjord. Komiteen mener det er viktig at regjeringen prioriterer arbeidet med gjødselvarsforskriften, for å få på plass avklarte og fremtidsrettede rammebetingelser for gjødselvarer.

Komiteen viser til forurensningsloven § 30 om at ingen må samle inn husholdningsavfall uten kommunens samtykke. Miljødirektoratet vurderer at det ikke er ønskelig å fjerne kravet om samtykke. De peker på at det er nødvendig med en god oversikt over private aktører som samler inn husholdningsavfall, for å kunne gjennomføre og føre tilsyn med tiltak som øker materialgjenvinningen av dette avfallet.

Komiteen viser til at avfallsmengden som samles inn av private aktører, utgjør om lag 10 pst. av den totale mengden avfall som kommunen har ansvar for. Det er behov for en betydelig økning i materialgjenvinningen av dette avfallet, som er lavere enn materialgjenvinningen for avfall samlet inn av kommunen. Komiteen har merket seg at det likevel er ganske vanlig at private firmaer gjør dette uten samtykke fra kommunen. Dette kan være et uttrykk for et behov for at dagens ordning kan forenkles og forbedres.

Komiteen viser videre til at det fortsatt er behov for FoU – særlig med tanke på bruk av husdyrgjødsel og utvikling av driftssikre løsninger for produksjon av biogass på gårdsnivå. Komiteen vil understreke at det offentlige har et særlig ansvar for å være med på å skape et marked for lavutslippsløsninger, og bør gå foran og velge slike løsninger.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gi kommunene anledning til selv å bestemme om de ønsker samtykke ved utleie av avfallskonteinere fra godkjente avfallsselskaper.»

«Stortinget ber regjeringen om at ved bygging av nye industrielle anlegg for produksjon av biogass basert på matavfall, skal det gjøres en utredning av om det er hensiktsmessig å ta inn husdyrgjødsel i produksjonen.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan stille krav om at alt kloakkslam skal behandles fortrinnsvis gjennom produksjon av biogass og biogjødsel eller kompost.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav til utsortering og materialgjenvinning av plast og matavfall fra husholdninger og lignende avfall fra næringslivet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, peker på at vi har over 2 650 avløpsrensaneanlegg i Norge. Mange av disse er relativt gamle, små og bygd for kjemisk felling. Uansett størrelse skal mange kommunale eiere investere i nye anlegg eller ombygging de neste 10 årene. Flertallet mener at framtidens anlegg må være basert på biologisk rensing. Rensaneanleggenes rolle må i større grad forankres som en sirkulær aktør som skal bli leverandør av energi (biogass), jord og gjødsel med avløpsvann som råvare.

Flertallet mener det regionale planarbeidet for å utnytte ressursene må styrkes, slik at kommunene i større grad kan fatte felles investeringsbeslutninger i riktig teknologi og riktig avsetning. Ny teknologi gir nye muligheter, men krever også større volum av avfallsfraksjoner for å ta ut større miljø- og klimagevinster. Flertallet viser til at kompetansen knyttet til anskaffelser også må styrkes, slik at kommunene anskaffer for framtida og ikke fortidas teknologi. Videre må biogasstrategien omsettes i virkemidler som gjør at biogass får økt etterpørsel og avsetning som et fornybart drivstoff, som skaper et viktig inntektsgrunnlag for anleggene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge til rette for at alt avfall fra offentlige tjenester og andre som produserer avfall som likner husholdningsavfall, skal ha de samme kravene til materialgjenvinning i norsk regelverk som husholdningsavfall.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at avfallsforbrenning i energiforsyning i 2016 stod for 0,9 millioner tonn utslipp av CO₂, og avfallsdeponier for 1,0 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Utslippene fra avfallsdeponier utgjorde i 2016 2 pst. av de nasjonale klimagassutslippene. De største klimagassutslippene fra avfall er metan som kommer fra avfallsdeponier, og CO₂-utslipp fra forbrenning av avfall.

Flertallet merker seg at både avgift og kvoteplikt vil sette en pris på utslipp av CO₂ fra avfallsforbrenning,

som er ment å reflektere klimakostnaden ved å forbrenne avfall som inneholder fossilt karbon. Dermed blir det mer lønnsomt å begrense avfallsmengden eller håndtere avfallet på annen måte, bl.a. gjennom økt materialgjenvinning, som er viktig for den sirkulære økonomien.

Flertallet viser til at i Meld. St. 41 (2016–2017) Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid, ble det varslet at regjeringen vil innføre pricing av utslipp av klimagasser fra avfallsforbrenningsanlegg, og at det vil bli vurdert å innføre CO₂-avgift på det generelle nivået for utslipp av klimagasser fra forbrenning av avfall, og/eller å inkludere utslipp fra avfallsforbrenningsanlegg i det europeiske kvotesystemet på bedriftsnivå. Flertallet har merket seg at regjeringen foreslår å arbeide videre med innlemmelse av avfallsforbrenningsanlegg i EUs kvotesystem eller innføring av CO₂-avgift.

Flertallet viser til det arbeidet som pågår med å fange, transportere og lagre CO₂ (CCS) fra forbrenningsanlegget på Klemetsrud i Oslo. Testanlegg for CO₂-fangst på energigjenvinningsanlegget startet opp i 2016, og dette er første gang CO₂ fanges fra et energigjenvinningsanlegg for avfall. Klemetsrudanlegget er en av Østlandets største landbaserte industribedrifter og et stort punktutslipp for CO₂, med årlige utslipp på ca. 400 000 tonn CO₂ per 2017. CCS vil være et viktig tiltak som vil redusere utslippene fra avfallssektoren betraktelig. Flertallet viser til at karbonfangst fra avfallsforbrenning vil være av stor global interesse og stor overføringsverdi.

Flertallet viser til vedtak nr. 685, 23. mai 2016:

«Stortinget ber regjeringen sikre realisering av minst ett CCS-anlegg for å bidra til at Norge når sitt nasjonale klimamål for 2020.»

Regjeringen har varslet at de mener det ikke er mulig å følge opp Stortingets vedtak, jf. Prop. 1 S (2017–2018), Olje- og energidepartementet.

Flertallet viser videre til at Stortinget i forbindelse med energimeldingen gjorde vedtak 882, 13. juni 2016:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en utredning av verdikjeden og en finansieringsmodell for fangst og lagring av CO₂.»

Flertallet viser også til at regjeringen varsler i regjeringserklæringen fra Jeløya at de vil legge frem en helhetlig vurdering av fullskala CO₂-håndtering for Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2018, og har ambisjon om å realisere en kostnadseffektiv løsning for fullskala CO₂-håndteringsanlegg i Norge, gitt at dette gir teknologiutvikling i et internasjonalt perspektiv. Også i avtalen om statsbudsjett for 2018 omtales et helhetlig framlegg om arbeidet med CO₂-håndtering i Norge.

Flertallet mener at manglende avklaring av finansieringsmodellen for fullskala fangst og lagring av CO₂, er det avgjørende hinderet for å kunne sikre investeringsbeslutninger hos kommersielle aktører. Flertallet imøteser derfor regjeringens varslede helhetlige framlegg for Stortinget om arbeidet med CO₂-fangst. Saken om å gjennomføre fangst og lagring av CO₂ fra store utslippskilder har vært en svært lang politisk prosess i Norge med mange stortingsvedtak på gjennomføring. Det er viktig at verdikjeden og finansieringsmodellen nå avklares og at rammevilkårene er bredt politisk behandlet og forankret. Flertallet mener derfor at det helhetlige framlegget bør fremmes som egen sak til Stortinget, framfor som en orientering i revidert nasjonalbudsjett.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram det varslede forslaget til finansieringsmodell for karbonfangst og -lagring som en egen sak til Stortinget, slik at det kan behandles i Stortinget i løpet av vårsesjonen 2018.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for egne investeringstilskuddsordninger hos Enova for avfallsanlegg som tar imot husdyrgjødsel til biogassproduksjon i forbindelse med matavfall.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at både praksis og politikk i norske kommuner i behandlingen av husholdningsavfall er svært ulik. Det er det ingen gode grunner til at den skal være. Her er det snakk om svært like behov for informasjon til innbyggerne, lik innkreving av gebyrer, lik inntransportering og samme nasjonale regelverk knyttet til behandling av ulike fraksjoner. Disse medlemmer viser til at i overgangen til en mer sirkulær økonomi er det behov for det å standardisere og harmonisere. Beste praksis-løsninger må i mindre grad bli et fåtalls-prosjekt og i større grad bli til implementering. Her må forbrukerorganisasjoner og miljøorganisasjoner i større grad tas i bruk til å drive fram bedre forbrukerløsninger.

Disse medlemmer mener at mer bruk av innovasjon og entreprenørskap i sektoren må premieres. Entreprenørskap i grunnskolen må også tas i bruk til å oppmuntre til bevissthet om avfall som en ressurs og til å stimulere til entreprenørskap og innovasjon knyttet til å få mer verdi ut av reststoffer.

Disse medlemmer viser til at om lag én tredjedel av de norske klimagassutslippene stammer fra transportsektoren. I arbeidet med å få ned utslippene fra transportsektoren vil biodrivstoff være en del av løsningen, under forutsetning av at det er bærekraftig produsert.

Disse medlemmer merker seg det positive arbeidet regjeringen gjør på dette området, både med hensyn til biogass og biodrivstoff. Det er av disse medlemmers oppfatning at dette er tiltak som bidrar til å nå målene for en sirkulær økonomi, samtidig som det bidrar til å innfri våre forpliktelser om en vesentlig reduksjon i utslippene fra ikke-kvotepliktig sektor.

Disse medlemmer ser behovet for å strukturere avfallssektoren mer hensiktsmessig til beste for kilde-sortering, gjenbruk, gjenvinning og i siste instans til å produsere biogass og varme. Særlig kan mer avfall brukes til å produsere mer flytende biogass til bruk i tunge kjøretøyer. Gode eksempler er Biokrafts anlegg på Skogn, som bruker avfall fra tre- og fiskeindustrien, og GreVe Biogass som samler husdyravfall fra bondegårer og matavfall fra husholdninger. Disse medlemmer viser til at dagens interkommunale struktur med mange små eierkommuner som forvalter husholdningsavfallet, virker mindre og mindre hensiktsmessig i en industriell utvikling som er både teknologikrevende, har innovasjonsbehov og mer og mer er avhengig av volum i fraksjoner. Generelt trengs det en profesjonalisering av kommunalt eid prosessindustri og nye virkemidler for innovasjon i denne typen miljøindustri.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at man hvert år kaster store mengder mat i Norge. En god del av dette er mat som er spiselig. Uspiselig mat som kastes, bør samles inn og brukes til produksjon av biogass. Miljødirektoratet foreslo i januar 2017 å stille krav til kommuner og næringsaktører om å sortere og materialgjenvinne mat- og plastavfall. Dette vil være bra for miljøet og bidra til at vi oppfyller bindende EU-mål.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet anslår at mengden matsvinn fra norske holdninger er på 46,6 kg/person og år. Miljødirektoratet mente videre at Europa må redusere mengdene matavfall kraftig for å nå FN-målene om bærekraftig utvikling, vedtatt i september 2015. Målet er å halvere matavfall innen 2030. Tiltak er nødvendige for å forebygge matavfall i primærproduksjon, i foredling og produksjon, i detaljhandel og annen distribusjon av mat, i restauranter og husholdninger.

Disse medlemmer viser til at regelverket for matdonasjoner blir forenklet, og EU ønsker å forbedre ordningen med datomerking. Disse medlemmer viser til at det blir foreslått egne tiltak for bruk av sikker usolgt mat som en ressurs i dyrefôr, samt å hindre at spiselig fisk blir kastet tilbake i sjøen fra fiskefartøy. I tillegg foreslår kommisjonen et påbud om utsortering av matavfall fra husholdninger og næringer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alt avfall som eksporteres, skal være sortert.»

Disse medlemmer viser videre til at kloakkslam i dag utgjør en betydelig biologisk ressurs. Det er et fåtall av kloakkrensingsanleggene i dag som viderefører kloakkslam til biogass. Ganske mange av kloakkrensingsanleggene prosesserer kloakkslam og bruker energien det skaper, til eget forbruk, men et fåtall viderefører dette til drivstoff. Disse medlemmer viser videre til at det er kommunene som har ansvaret for håndteringen av kloakken. Som en del av arbeidet for en mer sirkulær økonomi, er det nødvendig å gjenvinne en større del av ressursen. Disse medlemmer mener at i lys av verdens begrensede fosforressurser og Miljødirektoratets arbeid med bedre utnyttelse av fosfor, og generelt økende krav til bedre ressursutnyttelse og sirkulær økonomi, må det stilles krav til at alt kloakkslam skal behandles fortrinnsvis gjennom produksjon av biogass og biogjødsel eller kompost. For større anlegg skal hovedregelen være at biogassen oppgraderes til biometan og selges som drivstoff.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at for å nå målene om karbonfangst fra avfallsanlegg må det stimuleres og gjøres en helhetlig gjennomgang av virkemidlene. Dette for å sikre at minst 10 pst. av husdyrgjødsel går til biogassproduksjon innen 2022.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at fram til 2004 hadde kommunene ansvar for alt avfall som oppstod innenfor deres grenser, så sant det i art og mengde var likt husholdningsavfall. Dette ble omtalt som forbruksavfall, til forskjell fra produksjonsavfall med større mengder og mer ensartet avfall fra næringslivet.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gi kommunene ansvar for og enerett til å håndtere husholdningsliknende avfall fra næringslivet, på samme måte som dagens enerett for husholdningsavfall.»

Offentlige innkjøp

Komiteen viser til at krav om avfallsforebygging, gjenvinning og økt bruk av gjenbrukte materialer er en viktig vei til et grønt skifte og den sirkulære økonomien. Komiteen mener at det offentlige har en særdeles viktig rolle i dette arbeidet, som en stor innkjøper, ved å stille strenge krav til hele livsløpet for et produkt eller en tjeneste.

Offentlige innkjøp er en drivkraft for å endre markedets karakter og bidrar til innovative løsninger. I den sirkulære økonomien er hele verdikjeden en viktig pre-

miss, og det er viktig å legge hele livssyklusvurderingen til grunn for miljøvektingen.

Komiteen viser til at i markedsføring og vurdering av en virksomhets resultater mht. klimaspør og livssyklusvurderinger er det behov for gode standarder, sertifiseringer og miljømerker. Det vil stimulere til at virksomhetene har gode prosedyrer for avfallshåndtering og gjenbruk. Samtidig er det avgjørende at ordningene gir transparent og sammenlignbar informasjon om produkters miljøprestasjon gjennom hele livssyklusen. Kunnskap og kompetanse hos innkjøper er avgjørende, og komiteen mener det er behov for veiledning om de ulike ordningene som finnes, og at det legges til rette for en bedre samordning mellom disse.

Komiteen viser til at økt etterspørsel etter resirkulerte materialer er avgjørende for å styrke lønnsomheten i sirkulærøkonomien. Komiteen mener at offentlig sektor kan gå foran blant annet ved å innføre krav om bruk av resirkulerte materialer for eksempel i byggeprosjekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere et krav til bruk av en viss andel resirkulerte materialer i alle offentlige byggeprosjekter.»

Framtidens avfallsløsninger

Komiteen viser til at avfallsressursene samles inn over hele landet og fraktes til utlandet for utnyttelse, før nye produkter kommer tilbake til norske forbrukere og bedrifter. Komiteen mener at avfallsressursene i større grad må utnyttes regionalt. Det øker folks kunnskap om avfall som en ressurs og påvirker husholdningenes kildesortering. Komiteen har merket seg at innbyggernes holdninger til eget avfall har blitt endret etter at det er innført en lavere grad av egen kildesortering i de kommunene som leverer avfall til mottak hvor avfallet blir maskinelt sortert. Folk opplever ikke at avfallet deres blir bedre utnyttet, og at det har liten innvirkning på sirkulære økonomien.

Komiteen viser til at de fleste kommuner velger å samle seg i IKS-er med sin avfallshåndtering, og at flere av disse selskapene har kapasitet til å håndtere langt mer avfall enn hva innbyggerne produserer - og tilbyr dermed avfallsløsninger inn i det åpne markedet. I den sammenheng er det viktig å understreke at det stilles krav om separate regnskaper for de ulike tjenestene, slik at selvkostprinsippet for husholdningsavfall ikke blandes inn i konkurranseutsatte tjenester.

Komiteen viser videre til at avfalls- og gjenvinningselskaper som konkurrerer i kommersielle avfalls-

markeder, skal ha like rammebetingelser, uavhengig av om de er kommunalt eller privat eid.

Komiteen viser til stortingsmeldingen, hvor eksport av blandet husholdningsavfall til energiutnyttelse i svenske anlegg omtales. Konklusjonen er at det i dag ikke foreligger gode miljømessige eller samfunnsøkonomiske grunner til å endre eller å begrense adgangen til eksport av dette avfallet. Samtidig er det viktig at norske avfalls- og gjenvinningsbedrifter må ha tilgang til internasjonale markeder på lik linje med andre importører og eksportører av råvarer. Komiteen viser til Miljødirektoratets utredninger, som viser til at miljøkonsekvensene ved transport av avfall tilsvarer miljøkonsekvensene ved transport av andre varer. Disse miljøulempene er priset gjennom drivstoffavgiftene. Komiteen viser til at direktoratet mener det er naturlig å se på det norsk-svenske markedet som et behandlingsnett, og at et felles forbrenningsmarked stimulerer til kostnadseffektive løsninger.

Rammebetingelser og myndighetens rolle

Komiteen viser til at selv om den sirkulære økonomiens utvikling primært skjer i næringslivet, må myndighetene bidra gjennom tilrettelegging av lover og reguleringer som støtter opp under sirkulær økonomi, og det må etableres incentiver til dette markedet som sikrer finansiering og realisering av nye satsinger. En omlegging til en sirkulær modell vil også påvirke regnskap og bokføring, og det vil derfor være behov for nye rapporter.

Komiteen har merket seg at det er en rekke offentlige tilskudds- og låneordninger som vil ha betydning for den sirkulære økonomien, og det er viktig at allerede eksisterende ordninger støtter opp under dette. Komiteen viser til at bl.a. miljøteknologiordningen og klyngeprogrammene i IN, Enovas ulike programmer og Forskningsrådets Skattefunn vil være viktige. Komiteen viser til at ut fra komiteens høring kan det se ut som det er behov for å endre mandater, slik at virkemidlene treffer sirkulærøkonomien bedre. Det kan også være behov for midlertidige tilskuddsordninger, slik at vi får raskere fart på omleggingen.

Komiteen har merket seg at det i EU er etablert et strukturfond, som støtter opp om medlemslandenes behov for medfinansiering til etablering av fremtidens sorteringsløsninger, og komiteen mener at dette også bør vurderes i Norge.

Komiteen viser til meldingen, hvor mål og måloppnåelse er omtalt. Komiteen mener det er viktig at de nasjonale målene innenfor avfallspolitikken er på minst samme nivå som EU, og viser til vedlegg 2 i stortingsmeldingen.

I stortingsmeldingen varsler regjeringen av det skal utredes krav om utsortering og materialgjenvinning av utvalgte typer plast og våtorganisk avfall. Dette tilsier at

et forskriftskrav til utsortering av resirkulerbart avfall vil ha positive konsekvenser – i tillegg til at det er nødvendig for å nå EUs framtidige mål om materialgjenvinning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at omleggingen til mer sirkulær økonomi vil medføre endringer i regelverk og rammebetingelser. Det er for disse medlemmer likevel viktig å understreke at omleggingen ikke må føre til en unødig vekst i byråkrati og krav til økte rapporteringer. Et omfattende skjemavelde og en krevende rapporteringsplikt er en belastning for næringslivet og bidrar til å svekke næringslivets konkurransekraft og evne til verdiskapning.

Disse medlemmer viser til behovet for bedre informasjon om avfallsmengder og hvordan avfall behandles. SSB, med bistand fra miljømyndighetene, arbeider kontinuerlig med å forbedre avfallsstatistikken. Bedre informasjon vil være nyttig for miljømyndighetene som underlag for virkemiddel- og tiltaksvurderinger og vil bidra til å utvikle avfallsstatistikken, slik det er varslet i meldingen.

Disse medlemmer viser til at det finnes en rekke kilder til dagens statistikk, og det rapporteres også inn gjennom bl.a. produsentansvarsordningene informasjon som kan danne grunnlaget for dette arbeidet. Disse medlemmer mener det kan være fornuftig å etablere et mer overordnet produsentansvarsregister lik det som allerede finnes for elektriske og elektroniske produkter (EE-produkter), men det er fornuftig å vurdere behovet for myndighetene og næringslivet før det blir gjort. Et slikt register kan også bidra til å bedre SSBs avfallsstatistikk. Utvikling og drift av rapporteringssystemer er krevende, og det er viktig å nøye vurdere hvilken informasjon myndighetene skal stille krav til fra næringsliv og kommuner. På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede forbedringer av avfallsstatistikken og vurdere om det er behov for å utarbeide et produsentregister for å tydeliggjøre returselskapenes forpliktelser i etablerte produsentansvar.»

Disse medlemmer viser videre til avfallsmeldingen, som påpeker at det skal vurderes tiltak for å redusere byggavfall.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om vi når EØS-mål for gjenvinning av avfall fra bygg- og anleggsnæringen i 2020, og ev. utrede nødvendige virkemidler, herunder vurdere en skjerping av kravene til byggavfall i teknisk forskrift.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at myndighetene ikke har oversikt over hvor bedriftene håndterer sitt næringsavfall og hvordan disse ivaretar sitt pålagte miljøansvar. Det foreligger i dag ingen oversikt over hvor avfallet håndteres eller krav om hvordan dette skal håndteres.

Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunn følgende:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en innrangeringsordning som innhenter informasjon om hvor mye avfall som håndteres, hvor avfallet blir håndtert og hvordan det blir håndtert.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det vil være nødvendig å prioritere tiltak for å få til økt materialgjenvinning av bygg- og anleggsavfall, hvor 70 pst. skal gå til materialgjenvinning innen 2020.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å skjerpe kravene til kildesortering av byggavfall i teknisk forskrift (TEK 17).»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at økt materialgjenvinning er et nøkkelement for den sirkulære økonomien, og at det etter disse medlemmers syn må etableres tydelige incentiver som oppfordrer til ombruk og gjenbruk av råvarer. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke panten på flasker og bokser for å øke mengden som gjenvinnes.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utrede en provenynøytral måte å erstatte grunnavgiften på engangsemballasje, med en incentivavgift basert på materialbruk som graderes etter ikke-fornybart innhold.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at bæreposer som brukes i Norge, skal være biologisk nedbrytbare.»

Utvidet produsentansvar, sertifisering og miljømerking

Komiteen viser til at for å unngå at forbruk fortsatt skal være ensbetydende med store mengder avfall, er det behov for tiltak som øker varigheten til produktene, og at de kan repareres. Produsentansvarsordningen er viktig for å sikre at kostbare avfallstyper som har høyere behandlingskostnad enn markedsverdi, blir samlet inn og behandlet forsvarlig. Ved f.eks. å fjerne et miljøgebyr på verdifulle avfallstyper vil dette kunne bidra til å øke insentivene for materialgjenvinning og ombruk.

Komiteen viser til at det stadig utvikles nye forretningsideer hvor forbrukerne stimuleres til gjenbruk, redesign, reparasjon, utleie m.m. Særlig innenfor klær og utstyr til barn og unge, samt møbler, har vi sett mye kreativitet og etablering av apper og nettbaserte løsninger for salg av brukte produkter og økt gjenbruk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er behov for å endre regelverket slik at et produkts levetid økes gjennom bedre design, teknisk standardisering, kostnadseffektive reparasjonsmuligheter og krav om mer tilgjengelige deler. Tiltak som kan legge til rette for å øke et produkts levetid, er bl.a. å øke reklamasjonsfristen for varer kjøpt både i butikk og på nett, at holdbarhet og tilgang på reservedeler innarbeides i forbrukerkjøpsloven, og at det stilles strengere krav til produktdesign, slik at varene kan tas fra hverandre og repareres. I tillegg mener flertallet at skatter og avgifter bør brukes for å fremme holdbarhet og reparasjon.

Flertallet mener at reservedeler må være tilgjengelig i den forventede levetiden for produktet, og at sertifiserte frittstående reparatører gis rett til innsyn og servicemanualer. Også forhåndsprogrammert programvare må ses på som en del av produktet og må omfattes av reklamasjon og garantirettighetene, i tillegg til oppgradering og digital støtte. Produkter må kunne resettes til fabrikkinnstilling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til det tyske miljødirektoratets studie av holdbarheten til ulike forbrukerprodukter. En observasjon er at stadig flere produkter holder kortere enn fem år, og at levetiden for større husholdningsprodukter går ned. Disse medlemmer mener det er bekymringsfullt, og påpeker at det er en forutsetning for lavere avfallsmengde at varer som anskaffes, har lengre holdbarhet. Levetiden for mange varer er allerede kort i dag, og reparasjoner utelukkes ofte på grunn av pris og tilgang til deler. Disse medlemmer mener på denne

bakgrunn at det er behov for endringer i eksisterende lovverk, samt nye regler for å øke varers levetid gjennom bedre design, teknisk standardisering, kostnadseffektive reparasjonsmuligheter og krav om tilgjengelige deler. Disse medlemmer viser i den anledning til at man er avhengig av at det stilles krav i et større marked enn det Norge representerer, dersom man skal lykkes, og at det arbeides for dette i EU.

Disse medlemmer viser til at Norge i stor grad er en importør av forbrukerartikler, og at et nasjonalt regelverk for dette ikke vil være tilstrekkelig. Det er derfor viktig at Norge bidrar til EUs arbeid og stiller de samme krav som EU når dette arbeidet er klart.

Disse medlemmer viser til at det pågår en prosess i EU for å harmonisere garantitiden på produkter. Disse medlemmer merker seg at EU i dette arbeidet legger opp til en reklamasjonsfrist for en rekke varer på to år. Disse medlemmer viser til at norsk reklamasjonsfrist er fem år for produkter som er ment å vare vesentlig lenger enn to år. EUs reklamasjonsfrist på to år er i følge disse medlemmer for lav. Disse medlemmer er derfor opptatt av at Norge beholder sin reklamasjonsfrist på fem år for varer som er ment å vare vesentlig lenger enn to år, og at dette skal gjelde for varer handlet både i butikk og over internett.

Disse medlemmer viser til at det er viktig å videreføre arbeidet med å samle inn ubrukte legemidler for å redusere mengden legemidler på avveie i vannmiljø, avløp og slam.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at for å få produsentansvaret til å fungere bedre både for avfall med kostbare miljøutfordringer og for avfall med verdifulle ressurser, er det behov for å utrede et utvidet produsentansvarsregister etter modell fra EE-registeret. Et produsentansvarsregister vil bidra til å øke ombruk og materialgjenvinning uavhengig av avfallstype og gjøre det enklere for myndighetene å holde kontroll med avfallsstrømmene og følge opp nasjonale målsettinger.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et produsentansvarsregister hvor følgende legges til grunn:

1. Oversikt over mengden produkter bedriftene setter ut i markedet.
2. Hvilke returselskaper som har forpliktet seg til å samle inn avfallet.
3. Hvor avfallet skal samles inn og behandles.
4. Hvilke avfallstyper som er kostbare og hvilke som er verdifulle.

5. Hvor stor andel av returselskapenes innsamlingsforpliktelse som går til ombruk, materialgjenvinning, energigjenvinning og deponi.»

Disse medlemmer viser til at partene i arbeidslivet har påpekt at det er behov for kompetanseheving for å få til mer sirkulær økonomi. Dette kan for eksempel være et miljøkompetanseprogram for innkjøpere og ansatte i detaljhandelen, som møter en rekke konkrete miljøspørsmål i sitt daglige virke. Å øke kunnskapen til dem som faktisk kjøper inn og selger produkter, vil kunne være et viktig bidrag til miljøvennlig forbrukeratferd.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et miljøkompetanseprogram for handels- og tjenestenæringene.»

Disse medlemmer viser til at avgjørende premisser for miljøfotavtrykket i hele livsløpet til både produkter og tjenester legges i designfasen. Denne fasen tar ofte svært kort tid sammenliknet med produktets levetid, men over 80 pst. av ressursforbruket er fastlåst når designfasen er over. Disse medlemmer mener derfor at det bør settes inn målrettede tiltak for å utvikle kompetanse i sirkulær produktdesign. Disse tiltakene kan blant annet rettes inn mot relevante utdanninger innenfor for eksempel bærekraftige forretningsmodeller og grønn økonomi.

Forurensere betaler

Komiteen viser til forurensningsloven § 2.5, som har følgende formulering: «Kostnadene ved å hindre eller begrense forurensning og avfallsproblemer skal dekkes av den ansvarlige for forurensningen eller avfallet.» Dette kalles ofte «forurensere betaler-prinsippet». Komiteen mener at dette prinsippet er viktig og riktig. Komiteen mener at det skal koste å forurense, og kostnadene samfunnet har ved å behandle avfall, skal først og fremst dekkes av de som produserer avfallet. Men vi ser også at prinsippet er uegnet der vi ikke kjenner forurensere, og at det også kan være et hinder eller en brems for å få til nye miljøriktige løsninger.

Komiteen viser til at marin forsøpling må løses uten at forurensere er kjent. Kostnadene kan ikke føres tilbake til én eller noen spesielle kilder. Kostnadene for opprydding må tas så høyt opp i systemet at de fordeles på alle, dvs. på nasjonalt og internasjonalt nivå. Komiteen mener det derfor er viktig at dagens bevilgning til rydding av norske strender over statsbudsjettet blir opprettholdt. Men det er også viktig at Norge bidrar til internasjonal innsats, og komiteen viser til f.eks. det internasjonale nettverket for teknologisamarbeid (ANIN Tek) bl.a. i Indonesia, som er godt beskrevet i meldingen kapittel 7.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det ikke bare er i havet vi har «herreløst» avfall. Problemet med opprydding av forsøpling der vi ikke kjenner forurensere, må håndteres på tilsvarende måte. Det vil si at vi ikke kan la villfyllinger ligge der, bare fordi vi ikke har en forurensere å fakturere.

Disse medlemmer viser til at den prisen som forurensere må betale for en lovlig behandling av avfallet, i enkelte tilfeller er så høy at det blir et hinder for miljøriktige løsninger. Disse medlemmer mener det bør utredes om det kan etableres støtteordninger, f.eks. ved bruk av nyutviklet behandlingsteknologi, slik at regningen for å ta i bruk miljøriktig behandling av avfall ikke utelukkende blir sendt til forurensere. Disse medlemmer mener det derfor bør settes inn mer ressurser for å ta miljøsyndere som helt unngår kostnader ved ulovlig avsetning/deponering av avfall, f.eks. ved bålbrekking eller villfyllinger. I dag har kommunen dette ansvaret. Det bør imidlertid vurderes om dette bør flyttes opp til f.eks. et interkommunalt samarbeid eller til fylkesmannen, da erfaringen er at de nære forholdene i en liten kommune kan være til hinder for å påtale slike miljøsyndere.

Disse medlemmer viser til produsentens ansvar for å sikre at en riktig behandling må utvikles videre, for slik også å være med og finansiere avfallshåndteringen.

Disse medlemmer viser til at prinsippet med at forurensere betaler, blir praktisert noe ulikt av de kommunale avfallsmottakene. Noen krever betaling fra husholdningene fra første kilo på levering av avfall på gjenvinningsstasjoner, mens andre, som Oslo kommune og mange andre, i mange år har lagt denne kostnaden inn i renovasjonsgebyret. Disse medlemmer viser til at de som har innført slik «gratis» levering på gjenvinningsstasjonene, ser at mer avfall kommer inn, og at ulovlig bålbrekking og forsøpling blir redusert. Alle kommuner bør derfor oppfordres til å etablere motaks- og betalingsløsninger som gjør at private husholdninger blir oppmuntret til å levere alt grovavfallet til lovlig behandling.

Forbrukeransvar

Komiteen viser til at vi som forbrukere og vårt forbruk av varer og tjenester i sum utgjør hovedårsakene til de miljøutfordringene verden står overfor. Mengden produkter hver husholdning og person forbruker, øker, og den samlede størrelsen på ressursforbruk og avfallsmengde i samfunnet øker i takt med vårt forbruksmønster.

Når vi forbrukere velger å kjøpe nye produkter framfor å reparere den brukte varen, er det flere grunner til det. Ofte er både billigere og enklere å kjøpe nytt, eller

teknologi og design har utviklet seg. Komiteen mener at hvis vi skal klare å vri vårt forbruksmønster, trenger vi insitamentene som påvirker dette. Vi trenger økt kunnskap og informasjon som fremmer forbrukermakt som gjør det mulig for forbrukeren å ta bærekraftige valg. Komiteen viser til at det er et sett av virkemidler som kan bidra til at forbrukerne setter den sirkulære økonomien foran økt forbruk. Bl.a. økt kunnskap om produktinformasjon, reklamasjon, gjenbruk, reparerbarhet og materialgjenvinning, i tillegg til krav om kvalitet og holdbarhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at regelverk for reklamasjoner og garantier kan være effektive for å fremme økt kvalitet og levetid på varer som produseres. EU har prosesser for å endre forbrukervernreglene for EU/EØS-områder. Ett av forslagene som vurderes, er at ved fjernsalg av varer skal to års reklamasjonsfrist gjelde. Disse medlemmer viser til at regjeringen skriver i stortingsmeldingen at:

«Erfaring viser at nye forbrukervernregler som vedtas i EU er fullharmoniserte, dvs. at landene ikke kan ha kortere eller lengre reklamasjonsfrist enn det som følger av en eventuell EU-regulering. Dette vil i så fall være et tilbakeskritt for Norge og andre europeiske land som i dag har garantier på mer enn 2 år. Fra norsk side arbeider vi derfor aktivt for fortsatt handlingsrom til å opprettholde den norske 5-års reklamasjonsfristen for forbrukere, også ved samarbeid i EFTA og med de nordiske landene.»

Disse medlemmer viser videre til at EU-kommisjonen 31. oktober 2017 la frem et revidert forslag til direktiv for avtaler om kjøp av varer, COM 2017/637. Nå er kommisjonens direktivforslag utvidet til også å omfatte både kjøp av varer i fysisk butikk og kjøp på nett. Disse medlemmer understreker at det er viktig for europeisk miljø- og forbrukerpolitikk at EU-kommisjonens vedtak om fullharmonisering av maksimumsregler ikke vedtas. Forbrukerrådet vurderer at reglene vil svekke rettighetene til mange europeiske forbrukere og være i strid med Kommisjonens Sirkulære Økonomi-strategi. Det er derfor viktig at forslaget ikke vedtas.

Disse medlemmer viser videre til at flere andre europeiske land, som for eksempel Finland, gir sterkere rettigheter til forbrukerne enn Norge. Disse medlemmer mener at Norge isteden bør styrke forbrukerrettighetene som et ledd i arbeidet med sirkulær økonomi og for å fremme produksjon og tilbud av varer som har kvalitet og holder.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke reklamasjonsretten til seks år, mot dagens to og fem år i lov om forbrukerkjøp.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regelverk for å øke selgers bevisbyrde fra seks måneder til to år i lov om forbrukerkjøp.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et regelverk som gjør at varer skal kunne repareres av alle profesjonelle reparatører uten at det går ut over garantien.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå forbrukerkjøpsloven og foreslå hvordan holdbarhet og tilgang til reservedeler kan innarbeides som del av grunnlaget for vurdering av om varen er i samsvar med kjøpsavtalen. Gjennomgangen må også inneholde en vurdering av hvilke krav som bør stilles til at reservedeler skal være tilgjengelig i den forventede levetiden for produktet, og av hvordan informasjon om holdbarhet og tilgang til reservedeler gjøres tilgjengelig for forbruker.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utrede og forelegge for Stortinget forslag til endringer av reklamasjonsretten og selgers bevisbyrde som i sterkere grad stimulerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.»

Farlig avfall

Komiteen viser til at stortingsmeldingen ikke omtaler håndtering av farlig avfall utover at mengdene av farlig avfall skal reduseres, og at det farlige avfallet skal håndteres på en forsvarlig måte.

Komiteen viser til at deponiet for farlig avfall på Langøya utenfor Holmestrand (Noah) i dag håndterer en vesentlig andel av uorganisk farlig avfall. Dette avfallet kommer både fra norske industribedrifter og fra forbrenningsanlegg i Norden. Noahs anlegg er i ferd med å fylles opp, og deponikapasiteten er oppbrukt innen 2022. Så langt finnes ingen ny kapasitet andre steder i Norge. Myndighetene har lagt til grunn at det er næringslivet selv som skal håndtere dette og etablere nødvendig kapasitet til å behandle farlig avfall. Komiteen viser til at det er utfordrende å få lokal aksept for etablering av nye anlegg for håndtering og deponering av farlig avfall i de lokalmiljøene som har egnede lokaliteter for deponi.

Komiteen viser til at arbeid med å rense flyveaske er i gang i flere land.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede påbud om rensing av flyveaske og komme til Stortinget med dette på egnede måte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at gjenvinning av farlig avfall må høyere opp på myndighetenes agenda, og det må sammen med industrien settes en målretting for hvor mye som kan baseres på den sirkulære økonomien, slik at minst mulig går til deponi. Derfor er det viktig med forskning og utvikling for bærekraftig håndtering av farlig avfall, for å få mer av avfallet inn i den sirkulære økonomien, og at det farlige avfallet får en trygg håndtering, slik at det faglig sett kan vises til at et slikt deponi er trygt å ha i nabolaget.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for håndtering av farlig avfall i Norge, hvor det framkommer hvordan målene kan nås, hvilke krav man kan stille til trygge løsninger, og kriterier for økt gjenvinning av det farlige avfallet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er behov for fortsatt deponikapasitet i framtiden, da noen miljøfarlige stoffer må ut av kretsløpet. Av hensyn til den miljømessige og industrielle infrastrukturen er det kritisk viktig at Norge nå får på plass tilstrekkelig deponikapasitet for farlig avfall innen 2022, som må skape forutsigbarhet for alle parter.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti anser det lite hensiktsmessig å tallfeste mål for arbeidet med gjenvinning av farlig avfall. I mange tilfeller er det ikke hensiktsmessig å gjenvinne dette avfallet. Disse medlemmer er av den oppfatning at for gjeldende farlig avfall er det viktigste at det blir samlet inn og får en trygg behandling. Farlig avfall inneholder helse- og miljøfarlige stoffer og kan føre til alvorlige forurensninger og skade på mennesker og miljø dersom det ikke behandles forsvarlig. Disse stoffene bør som hovedregel tas ut av kretsløpet og ikke gjenvinnes i produkter.

Disse medlemmer stiller seg positive til økt materialgjenvinning av farlig avfall som kan skje uten videre spredning av miljøskadelige stoffer, men etter disse medlemmers syn bør det likevel ikke settes tallfestede mål for dette. Disse medlemmer viser ytterligere til at heller ikke EU, gjennom sin politikkpakke for sir-

kulær økonomi, stiller tallfestede krav til materialgjenvinning av farlig avfall.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for å begrense mengden farlig avfall.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener at det bør innføres et mål om økt gjenvinning av farlig uorganisk avfall. Norge ligger allerede langt framme i håndteringen av farlig avfall og har dermed et godt utgangspunkt for økt gjenvinning. Målet om gjenvinning bør siktes inn mot ressurser som EU definerer som knappe, og som har en økonomisk verdi.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen om at det settes et mål om minst 25 pst. gjenvinning av farlig avfall innen 2025.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår i tillegg:

«Stortinget ber regjeringen innføre en produktansvarsordning for innsamling av spraybokser som spesialavfall.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne viser til at det finnes et stort uutnyttet potensial for å bruke norsk farlig avfall som ressurs i en sirkulærøkonomi som et alternativ til deponering. Hvis regjeringen går videre med dagens deponiplaner uten å ta høyde for disse mulighetene, risikerer man at det blir gjort store og forhastede investeringer i unødvendig deponikapasitet. Effekten kan være at avfallshåndteringen bindes opp til gammel-dagse løsninger i lang tid fremover. Investeringene går til lagringskapasitet fremfor systemer og teknologi som setter ressursene i sirkulasjon, i tillegg til at lokalsamfunnet påføres unødvendige kostnader. Ved unødig bruk av deponi går samfunnet også glipp av store verdier ved at verdifulle og knappe ressurser som for eksempel sink ikke gjenvinnes.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet i 2016 gjennomførte en mindre utredning av hvor store mengder farlig uorganisk avfall som kan ventes produsert i fremtiden. Denne konkluderer med at «Mengden av uorganisk farlig avfall som oppstår i de nordiske landene vil være relativt stabil i lang tid framover», men peker samtidig på flere muligheter for å redusere avfallsmengden. Disse medlemmer mener både at det er behov for en grundigere utredning, og at utredningen som foreligger, ikke tar høyde for potensialet for rask

teknologiutvikling. Tydelige politiske krav kan gi lavere deponibehov enn ventet.

Disse medlemmer viser til at en stor andel av deponibehovet i Norge er knyttet til flyveaske fra avfallsforbrenning og svovelsyre. I begge tilfellene er det sannsynlig at potensialet for resirkulering er stort. Selskapet Norsep jobber nå med å etablere Norges første miljø- og gjenvinningsanlegg for flyveaske og er allerede i gang med et testanlegg på Herøya, der det startes uttesting av ny prosessteknologi i løpet av neste år. Renset flyveaske har flere anvendelsesområder og utgjør dermed et godt grunnlag for å skape en ny verdikjede. Prosjektet er basert på teknologi fra olje- og gassektoren, selskapet har gode resultater på innledende tester, og prosjektet er finansiert av Innovasjon Norge. I et sirkulasjonsperspektiv er det viktigste at verdifulle materialer i avfallsstrømmene går til spille ved deponering. Et eksempel er forekomsten av sink (som finnes i flyveaske), som med dagens resirkuleringsrate fører til at det vil være tomt om ca. 25 år. Gjennom dagens deponeringspraksis begraver man ifølge Teknisk Ukeblad verdier på anslagsvis 80 mill. kroner hvert eneste år bare i form av sinkinnholdet i flyveasken. I det øyeblikket sinken er støpt ned i gips, er den ute av det sirkulære systemet.

Disse medlemmer viser til at arbeidet med å rense flyveaske og dermed redusere behovet for deponikapasitet er i gang i flere andre land. I Sveits er det vedtatt et krav om at flyveaske fra avfallsforbrenningsanlegg skal renses innen 2021, og at det ikke vil være tillatt å deponere flyveaske som ikke er rensset. Danmark bygger nå fullskala renseanlegg for flyveaske i sitt største forbrenningsanlegg i 2017. I denne prosessen vil flyveasken renses samtidig som sink og salt utvinnes. I Danmark vil deponibehovet reduseres med 40 pst. Det jobbes også med å etablere et renseanlegg i Sverige.

Disse medlemmer viser til at forurenset svovelsyre fra Kronos Titan er den andre store avfallsfraksjonen som utløser et stort behov for deponikapasitet. Også denne kan antakelig håndteres på bedre måter i fremtiden. Forslagsstiller har merket seg at teknologi for dette finnes og anvendes andre steder. I den nevnte rapporten fra Miljødirektoratet om fremtidige mengder uorganisk farlig avfall står det at Kronos Titan forventer en økning av dagens volum på ca. 10 pst. i løpet av de nærmeste årene, basert på fortsatt høy etterspørsel etter produktene deres, «men at volumet kan gå mot null», gitt at blant annet OiW Process' utvikling av renseteknologi lykkes.

Disse medlemmer understreker at det vil være behov for en viss deponikapasitet også i fremtiden, og at det haster å avklare lokalisering av deponi. Disse medlemmer mener allikevel at valget av deponi bør være basert på en oppdatert vurdering av mulighetene for å minimere avfallsmengdene. Denne vurderingen foreligger ikke i regjeringens avfallsmelding. En grundig

utredning av denne problemstillingen bør derfor gjennomføres raskest mulig, slik at beslutningen om lokalisering av nytt deponi kan forankres i et best mulig kunnskapsgrunnlag.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vente med en lokaliseringsbeslutning for nytt deponi for farlig uorganisk avfall til en oversikt over teknologier som kan redusere avfallsmengden, foreligger...»

«Stortinget ber regjeringen, før lokaliseringsbeslutning om nytt deponi for farlig uorganisk avfall tas, komme tilbake til Stortinget med en strategi for bruk av alternative teknologier og løsninger som kan gi høyere grad av resirkulering og utnyttelse av flyveaske, svovelsyre og andre fraksjoner av uorganisk farlig avfall som planlegges deponert.»

EE-avfall

Komiteen mener det er viktig å øke målet om innsamlingsgraden av elektriske produkter ved å innføre en leveringsplikt på EE-avfall til godkjente returselskap, og/eller at det stilles dokumentasjonskrav for gjennvinnersom ikke leverer inn til returselskap.

Elbil-batteriene må som andre batterier håndteres forsvarlig, og materialer som kan gjenvinnes fjernes og resirkuleres. Nesten alt materialet i et litiumionbatteri kan resirkuleres, og flere av metallene kan tas videre til et nytt batteri, slik at man slipper å utvinne for eksempel litium. Komiteen viser til at cellene, eller modulene, med litium blir gjenvunnet ved gjenvinningsbedrifter i Tyskland, Belgia, Frankrike og USA. De øvrige materialene i batteriet, metall og plastemballasje gjenvinnes gjennom Autoretur-ordningen.

Tekstilavfall og miljøgifter

Komiteen viser til at av tekstilavfall i EU er vurdert som det fjerde mest miljøbelastede forbrukerområdet. Komiteen mener at det i samarbeid med bransjen bør utarbeides standardisert informasjon til forbruker om klærnes innhold og kvalitet mht. forventet brukstid, slitasje og holdbarhet. Informasjon om kvalitet vil kunne bidra til at forbrukeren satser mer på kvalitet framfor kvantitet. Komiteen viser til at i enkelte typer tekstiler, elektronikk, emballasje og kosmetikk inneholder miljøgiften PFAS, som er blant de minst nedbrytbare stoffene vi kjenner til, og som i tillegg har kjente giftvirkninger.

Komiteen viser til at det fra miljømyndigheter og forskere verden over er uttrykt stor bekymring for økt bruk av PFAS, og man mener at disse miljøgiftene må tas ut av kretsløpet.

Komiteen viser til at en viktig del av avfallspolitikken er arbeidet med å fase ut miljøfarlige stoffer. Kjemikalier som regnes for å utgjøre en alvorlig trussel mot helse og miljø, settes på den norske prioritetslisten. Stoffene blir slik omfattet av det nasjonale målet om at bruk og utslipp av kjemikaliene kontinuerlig skal reduseres, med mål om å stanse utslippene innen 2020.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for et forbud mot varer som inneholder PFAS i tråd med EUs regelverk.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at merkingen av produkter som inneholder prioriterte miljøgifter, er mangelfull, og det er derfor nødvendig med pålegg om innholdsdeklarasjon for produkter som inneholder prioriterte miljøgifter. Innholdsdeklarasjon gjør det enklere å ilegge avgift på produktene og gir forbrukerne mulighet til å velge bort miljøgiftige produkter. I tillegg vil det gjøre det enklere å ta ut miljøgiftige produkter fra kretsløpet og dermed redusere risikoen for at sirkulærøkonomien bidrar til at vi beholder miljøgiftene i kretsløpet lenger.

Flertallet viser videre til at en viktig måte å redusere miljøbelastningen fra tekstiler på, er å øke materialgjenvinningen og ombruket, for eksempel ved å lage isolasjon av tekstilavfall. Flertallet mener Norge bør tilrettelegge for innovasjon innenfor slike løsninger, både fordi det kan være bra for miljøet, og fordi det kan skape arbeidsplasser, og vil oppfordre regjeringen til å utvikle virkemidler som bidrar til forskning og næringsutvikling på dette området.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et pålegg om innholdsdeklarasjon for produkter som inneholder prioriterte miljøgifter.»

Flertallet viser videre til at den svenske offentlige utredningen fra 2015, «Kemikalieskatt. Skatt på visse konsumentvarer som inneholder kjemikalier, SOU 2015:30», konkluderte med at avgifter på miljøgifter er et effektivt virkemiddel dersom avgiften settes høyt nok og det finnes alternativer. Utredningen fra Sverige ser på kjemikalieskatt på visse forbruksvarer. Flertallet viser også til at man i Norge allerede har avgift på to miljøgifter (trikloreten og tetrakloreten).

Flertallet viser også til at perfluorerte stoffer (PFOS, PFOA og andre PFASer) står på Norges prioritetsliste, med mål om utfasing innen tre år. PFASer er syntetiske stoffer, og det er ingen produksjon av dem i Norge, men de brukes i produkter som for eksempel impregnering og skismøring. Perfluorerte forbindelser er

svært stabile, og de brytes i liten grad helt ned. Derfor hopper de seg opp i mennesker og miljøet og spres globalt. Flertallet viser til at når helse- og miljøfarlige kjemikalier hopper seg opp i miljøet, vil det gi økt risiko for skade på mennesker og dyr. Ifølge Miljøstatus viser undersøkelser i Norge at de samlede nivåene av PFASer i meitemark, mose, isbjørn og menneskeblod, tilsvarer – eller er høyere enn – nivåene av andre kjente miljøgifter som PCB.

Flertallet viser til at det nå er kort tid før fristen for å fase ut PFASer som står på prioriteringslisten, går ut, og at dagens virkemiddelbruk ikke vil føre oss til målet. Det vil ta tid før et eventuelt EU-forbud vedtas og trer i kraft. Selv om Sverige og Tyskland nettopp har sendt forslag om forbud mot en del PFASer, viser erfaring at det tok seks år fra Norge og Tyskland foreslo PFOA-forbud (i 2014) til det blir innført i EU i 2020.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 fremme forslag om en avgift på produkter som inneholder PFAS, som skal virke fram til et eventuelt EU-forbud trer i kraft.»

Matavfall og matkastelov

I FNs bærekraftsmål nr. 12.3 står det at matsvinn skal reduseres med 50 pst. innen 2030. For å nå dette målet mener komiteen at det må settes inn et sett av virkemidler som retter seg inn mot de ulike aktørene og forbrukerne. Komiteen viser til at det er forbrukerne som kaster mest mat, etterfulgt av industrien og dagligvarebransjen. For å få ned matsvinnet er det nødvendig med økt kunnskap blant forbrukere om mat, oppbevaring, ulik holdbarhetsmerking og gjenbruk av rester.

Komiteen mener at for å lykkes med å redusere matsvinn er det viktig at mange ulike tiltak benyttes gjennom hele verdikjeden fra jord og hav til bord, og ulike aktører må være med i dugnaden for å redusere matsvinn. Forbrukere og næringene selv er opptatt av å redusere matsvinnet, og det har den siste tiden kommet flere nye initiativer som skal bidra til dette. Et eksempel er app-/nettbaserte tjenester som legger til rette for at serveringssteder kan selge ferdiglaget mat og dagferske varer som ellers ville blitt kastet mot slutten av dagen.

Komiteen mener det er behov for konkrete tiltak og holdningsendringer hos oss alle for å lykkes med å redusere matsvinnet.

Komiteen har merket seg at det i meldingen vises til arbeidet med bransjeavtalen om matsvinn som ble inngått i juni 2017. Komiteen mener det er viktig med god dialog og forpliktende oppfølging, men vil likevel

understreke at det er behov for flere tiltak som også omfatter flere aktører.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at det må innføres en matkastelov som omfatter næringsmiddelindustrien og dagligvarebransjen. Den må omfatte påbud om å done-re all spiselig overskuddsmat til veldedige formål, sekundært til dyrefôr, samt ha et påbud om å offentliggjøre nøkkeltall knyttet til matsvinn og reduksjon av matsvinn. Dette vil kunne bidra til å redusere matsvinnet i Norge i tråd med våre forpliktelser til FNs bærekraftsmål.

I denne sammenheng vil flertallet også vise til Stortingets Innst. 108 S (2016–2017) til Dokument 8:9 S (2016–2017), hvor Stortinget vedtok å be regjeringen utrede behovet for en matkastelov som omfatter næringsmiddelindustrien.

Flertallet viser til regjeringens oppfølging av vedtak 422 (2016–2017) og 424 (2016–2017) om en matkastelov. Regjeringen orienterte i forslaget til statsbudsjett 2018 om at de har konkludert med at det ikke er behov for en matkastelov på det nåværende tidspunkt, blant annet fordi det er inngått en bransjeavtale om matsvinn. I behandlingen av statsbudsjettet var næringskomiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, uenige med regjeringen i denne vurderingen.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en matkastelov som omfatter næringsmiddelindustrien og matvarebransjen. Loven bør omfatte påbud om å done-re all spiselig overskuddsmat til veldedige formål og sekundært til dyrefôr, samt påbud om å offentliggjøre nøkkeltall knyttet til matsvinn og reduksjon av matsvinn.»

Kritiske råvarer

Presset på naturressursene øker sterkt, og det er avgjørende for miljø og klima at ressurser brukes og gjenbrukes mest mulig effektivt. De ressurser vi tar i bruk, må holdes i omløp så lenge som mulig. Komiteen viser til at det er flere årsaker til at et større innslag av sirkulær økonomi forventes å bli mer lønnsomt i framtiden. Økt oppmerksomhet om tilgang på kritiske råvarer (edle metaller, jordartsmetaller, fosfor) har medført behov for bærekraftig bruk og materialgjenvinning av disse råvarene. I 2016 ble det samlet inn nesten 60 000 tonn EE-avfall i Norge. 97 pst. av dette ble gjenvunnet, og metaller til en markedsverdi på over 400 millioner kr. ble ført tilbake inn i kretsløpet.

Komiteen viser til at framstilling av nye råvarer i mange tilfeller vil kunne bli dyrere på grunn av økende ressursknapphet, da de fleste av jordens naturressurser er begrenset, samtidig som det stilles økende krav til å unngå utslipp fra avfall og av stoffer som kan skade mennesker og miljø.

Komiteen viser til at fosfor er et grunnstoff som er essensielt for alt liv. Fosfor er satt opp på EUs liste over kritiske råvarer, da fosforreservene i jordskorpen tappes og fosforet etter hvert får dårligere kvalitet. Europa er helt avhengig av import av fosfor.

Det er et stort potensial for å utnytte en større andel av fosforet som er i omløp i Norge. Komiteen viser til at norske avløpsrensaneanlegg kan spille en viktig rolle i en sirkulær økonomi gjennom en bærekraftig utnyttelse av ressursene i avløpsvannet til bl.a. matproduksjon og energiproduksjon. Komiteen viser i denne sammenheng til at det ved produksjon av mineralgjødning i matproduksjon brukes om lag 90 pst. rå fosfat. Fosfor er identifisert av EU som en kritisk råvare sammen med andre edle metaller og jordmetaller.

Komiteen mener det må legges til rette for at fosfor kan brukes som mineralgjødning i matproduksjon og gjenvinnes fra avfall. Miljødirektoratet har utredet at potensialet for fosforgjenvinning i Norge er på om lag 10 000 tonn. Til sammenlikning importerer Norge i overkant av 9 000 tonn. Det vil si at Norge har et potensial for å bli selvforsynt med fosfor i tillegg til å kunne bli en eksportør av fosfor.

Komiteen foreslår på denne bakgrunn:

«Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler og tiltak for å legge til rette for fosforgjenvinning i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har merket seg at råfosfat er identifisert av EU som en kritisk råvare. På sikt vil Marokko kunne dominere forsyningen av råfosfat til Europa, noe som gir høy sårbarhet. Sedimentær råfosfat fra Marokko inneholder i tillegg mye kadmium, som ikke er ønskelig å få inn i kretsløpet. En bedre husholdning med det fosforet som allerede er i omløp, er derfor både nødvendig og fornuftig i en sirkulær økonomi.

Disse medlemmer mener det trengs nasjonale mål i Norge for fosforgjenvinning og resirkulering fra avfall, inkludert husdyrgjødsel, for å erstatte mineralsk fosforgjødsel. Videre bør det etableres en såkalt fosforplattform – et møtested for nøkkeltaktører (myndighetsorganer, industri, jordbruk, forskning, m.fl.) i realiseringen av norske ambisjoner på området. Disse medlemmer mener det bør utredes virkemidler for å styrke markedet for sekundært fosfor, herunder avklares om innblandingskrav i mineralgjødning og/eller en avgift på mineralsk fosfor er egnede virkemidler, samt mer

forskning for å følge opp pågående forskning rundt hvordan den sirkulære næringsstofføkonomien kan realiseres og oppskaleres i Norge.

Plast og marin forsøpling og herreløst avfall

Komiteen viser til at det i meldingen slås fast at marin forsøpling og spredning av mikroplast er et raskt økende miljøproblem nasjonalt og globalt. Plastforsøpling er det som skaper noen av de største problemene for både dyreliv og leveområder i havet, langs kystområdene, i vassdrag og i annen norsk natur.

Komiteen viser til at siden meldingen om avfall ble lagt fram i juni 2017, har Norge fremmet og fått gjennomslag i FNs miljøforsamling for en global nullvisjon for tilførsel av plast til havet. Komiteen mener det er viktig at det legges til rette for at det utarbeides virkemidler som imøtekommer nullvisjonen. Derfor mener komiteen at det er behov for å forsterke tiltak som vil bidra til å redusere og minimere den nasjonale plastforsøplingen i et omfang som havet og naturen trenger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er behov for en helhetlig strategi mot marin forsøpling hvor en tar for seg hele verdikjeden fra produksjon av plast til opprydding av søppel. Et avgjørende punkt er kartlegging av kilder til forsøpling, da Norge har liten detaljkunnskap om de konkrete kildene til søppel på avveie i norske farvann. Skal vi nå den globale nullvisjonen for marin forsøpling, må vi i større grad kartlegge kildene til forsøpling, jobbe i alle ledd med å stanse forsøplingen og finne alternativer til plast der det er nødvendig. En slik plan bør også styrke forebyggingsarbeidet og inkludere avfallsplaner med miljømessig tilfredsstillende avfallshåndteringsanlegg i alle norske havner.

På denne bakgrunn foreslår flertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en egen strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast til naturen.»

Flertallet har merket seg at regjeringen vil arbeide internasjonalt for å redusere bruken av enkelte typer engangsartikler og erstatte plast med andre mindre skadelige materialer i enkelte typer engangsartikler. Men flertallet mener det vil være uheldig om det ikke nasjonalt skal iverksettes tiltak for å fase ut og forby produksjon av engangsartikler.

På denne bakgrunn foreslår flertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å innføre et mål om å fase ut og forby produksjon og bruk av enkelte engangsartikler av plast i Norge innen 2022.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag om utfasing av og forbud mot bruk av mikroplast i kosmetikk og tannpasta samt en rekke andre artikler som kan produseres mer miljøvennlig.»

Flertallet viser til at det er store miljøproblemer knyttet til plast både når det gjelder forsøpling og klimagassutslipp. Flertallet mener det er hensiktsmessig å ha virkemidler som reduserer problemene med både forsøpling og klimagasser. Flertallet mener at man gjennom å utvide produsentansvaret til å omfatte bruk av resirkulert og fornybar plast vil øke etterspørselen etter og markedet for materialgjenvinningen og plast produsert fra fornybar biomasse. Returselskapene sitter med god oversikt over markedet og er tett på produsenter og importører av plast eller plastemballerte produkter og vil være de som mest effektivt kan gjennomføre et mål om bruk av fossilfri plast.

Flertallet viser til at i dag eksporteres så og si alt av innsamlet plast til utlandet. Flertallet mener at et nytt krav til økt bruk av resirkulert og fornybart råstoff i Norge vil stimulere til etablering av ny norsk materialgjennvinningsindustri og produksjon av plast fra blant annet skogsråstoff.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti peker på behovet for å utvikle nye biologiske materialer til erstatning for plast i mange produkter, og utvikle teknologi for å utvikle lette og slitesterke komponenter til bruk i industriell sammenheng og i forbruksvarer.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for å utfase unødvendig bruk av engangsartikler av plast.»

Disse medlemmer vil peke på at mikroplast er relativt ungt som fagområde. Behovet både for mer kunnskap og mer systematisk arbeid er stort. Blant annet er ikke prøvetaking og analysemetoder for mikroplast standardisert. Dette er viktig å være klar over når en diskuterer omfang, effekt og tiltak. Disse medlemmer vil derfor oppfordre til et langsiktig og systematisk arbeid med å utvikle analysemetoder og standardisere prøvetaking.

I det EU-støttede prosjektet BASEMAN omtales dette slik:

«Although microplastics are recognized as an emerging contaminant in the environment, currently neither sampling, extraction, purification nor identification approaches are standardised, making the increasing numbers of microplastics studies hardly -if at all- comparable.»

Disse medlemmer viser til regjeringsplattformen, som stadfester regjeringens mål om aktivt å redusere forsøpling, rydde opp i forurensning og ta i bruk alternativer til fossil plast. Regjeringen har en internasjonal lederrolle i arbeidet mot marin forsøpling. Regjeringens offensive politikk i kampen mot plast i havet førte blant annet til gjennomslag for en nullvisjon for utslipp av plast i havet under FN's miljøforsamling i fjor.

Disse medlemmer mener at tilførselen av mikroplast til det marine miljøet er svært bekymringsfull. Mikroplast finner veien opp i næringskjeden, og vi vet foreløpig lite om helsekonsekvensene av denne forurensingen. Disse medlemmer viser til at det har kommet flere nye rapporter om forekomsten av mikroplast i havet. Miljødirektoratets rapport fra desember 2017 viser at det finnes mikroplast i fire av fem blåskjell langs norskekysten. Disse medlemmer ser alvorlig på denne utviklingen og er positive til at energi- og miljøkomiteen enstemmig vedtok et forslag om forbud mot mikroplast i kroppspleieprodukter i mai 2016. Disse medlemmer viser til at dette vedtaket ligger fast.

Disse medlemmer understreker samtidig at et nasjonalt forbud mot mikroplast ikke er tilstrekkelig, ettersom de fleste produkter produseres utenfor Norge. Disse medlemmer ønsker derfor en internasjonal regulering mot mikroplast i kroppspleieprodukter velkommen. En regulering på EU-nivå vil være effektivt, ettersom Norge har få produsenter av kosmetikk og en liten markedsandel samtidig som det finnes kjente alternativer til mikroplast i slike produkter. Disse medlemmer er derfor positive til at EU har satt i gang en prosess under kjemikalierregelverket REACH for å begrense bruken av mikroplast i produkter som kosmetikk. Disse medlemmer viser til at den norske regjeringen, gjennom EØS, aktivt vil søke å påvirke prosessen.

Disse medlemmer vil understreke at i tillegg til forsøplingsproblemene knyttet til plast er utslipp knyttet til plastproduksjon og bruken av fossile råstoffer for å lage plast en stor utfordring. Utslippene fra plastproduksjonen er kilde til like store utslipp som flytrafikken globalt.

Disse medlemmer mener at å sikre en overgang fra fossilt til resirkulert og fornybart råstoff for plast bør stimuleres gjennom virkemidler som både øker resirkulering og sikrer økt bruk av gjenvunnet plast. I dag er det ingen avgift på bruk av fossilt råstoff i plast, samtidig som fornybart råstoff er noe dyrere. Dette er en barriere for økt bruk av fornybare alternativer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne mener

at å hindre plast i å komme på avveie er det viktigste for å minimere plastforsøplingen av havet.

Disse medlemmer vil understreke at Norge har signert og er bundet av den internasjonale konvensjonen til forhindring av marin forurensning av skip, MARPOL 73/78. Disse medlemmer viser til MARPOL vedlegg V, som inneholder et totalforbud mot dumping av plast, husholdningsavfall, matolje, aske fra forbrenningsoverner, annet operasjonelt avfall og fiskeredskaper. Vedlegg V trådte i kraft 1. januar 2013, men er ennå ikke effektivt implementert i norsk lov. Det er innført pålegg om rapportering av avfall, men rapportene blir ikke brukt til målrettet kontroll av avfall opp mot hva som er tatt ombord.

Disse medlemmer har merket seg at mer enn 50 pst. av marin forsøpling i Nordsjøen kommer fra skipsfart, fiskeri, oppdrett og annen maritim virksomhet (UNEP-rapport 2016). Sjøfartsdirektoratet, som er ansvarlig for håndhevelse av miljøforskrifter på fartøyer til havs, har i dag ikke et tydelig mandat til å arbeide mot marin forsøpling.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å gi Sjøfartsdirektoratet i oppgave å forhindre og bekjempe marin forsøpling på havet.»

Plast og fiskeri- og oppdrettsnæringen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er viktig at «Fishing for litter» innføres som en permanent ordning, slik at både fiskebåter og fritidsbåter til enhver tid i enhver havn vederlagsfritt kan levere inn marint avfall.

Flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen etablere 'Fishing for Litter' som en permanent vederlagsfri ordning for innlevering av marint avfall.»

«Stortinget ber regjeringen utvide produsentansvaret til å omfatte krav til returselskapene om bruk av 30 pst. fossilfritt råstoff i plastemballasje.»

Flertallet viser til at arbeidet med å fremskaffe dokumentasjon på problemet med mikroplast fra havbruksnæringen må styrkes, og flertallet mener at en slik dokumentasjon må følges opp med en vurdering av tiltak i dialog med næringen.

Flertallet viser til at alle norske havner skulle hatt på plass godkjente avfallsplaner i henhold til EUs skipsavfallsdirektiv (direktiv 2000/59/EF). Flertallet merker seg at fristen for å ha på plass en godkjent avfallsplan gikk ut i 2014, men det er ifølge Miljødirek-

toratet per 21. april 2017 fremdeles 60 pst. av norske havner som mangler slike. Norge ble i 2016 dømt av EFTA-domstolen for manglende oppfølging og praktisering av dette regelverket.

På denne bakgrunn foreslår flertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å forsere arbeidet med å få på plass godkjente avfallsplaner for norske havner.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til prosjektet «Fishing for Litter», som ble satt i gang som en 2-årig prøveordning med oppstart av gjennomføring i 2016. Ordningen involverer fiskefartøy i oppsamling av marint avfall til havs, og tilbyr deltakende fartøy gratis levering av marint avfall samlet opp fra havet under ordinært fiske. Målet med ordningen har vært å fjerne marint søppel fra havet, øke fiskernes bevissthet omkring egne bidrag av søppel til miljøet, overvåke regionale trender innen marint søppel og undersøke mulighetene for å gjenvinne ressurser som tas opp av havet i form av marint søppel. Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet har fått i oppdrag å utrede et system som sikrer at fiskere og andre kan levere avfall de har tatt opp fra havet, i havn uten merkostnad, og at regjeringen vil følge opp dette så snart utredningen er på plass.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning for å gjøre det gratis å levere marint avfall i havn for fiskere og andre, basert på erfaringene fra prosjektet 'Fishing for Litter'.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har merket seg at regjeringen vil følge opp utredningen og forslagene til en produsentansvarsordning for fiskeri- og oppdrettsnæringen. Men disse medlemmer mener at det er behov for å innføre en produsentansvarsordning for alle plastprodusenter og importører av plast, og disse medlemmer mener det er behov for å stille krav til merking av fiskeredskaper og varslingsordninger ved tap av redskap. En utvidet produsentansvarsordning vil være viktig også for å styrke resirkuleringsgraden av plast og et bytte fra fossilt til fornybart råstoff i plast. Disse medlemmer mener at produsentansvarsordningen også bør utvides til å gjelde bruk av resirkulert og fornybart råstoff.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen vil følge opp utredningen og forslagene til en produsentansvarsordning for fiskeri- og oppdrettsnæringen, men disse medlemmer mener at det er behov for å

innføre en produsentansvarsordning for alle plastprodusenter og importører av plast.

Disse medlemmer mener at avfall fra fiskeri- og havbruksnæringen skal samles inn og gjenvinnes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede produsentansvarsordninger for alle plastprodusenter og importører av plast – med mål om å innføre en slik ordning for alle deler av næringslivet så snart som mulig, senest innen 2022.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser at regjeringen har varslet at de vil følge opp den pågående utredningen og forslaget til en produsentansvarsordning for henholdsvis fiskerinæringen og oppdrettsnæringen, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en produsentansvarsordning for utstyr i fiskeri- og oppdrettsnæringen.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen i meldingen varsler at de vil stille krav til forbehandling og disponering av masser, for eksempel fra sprengning, iblandet plast. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot bruk av plastarmering i forbindelse med vegbygging.»

Kasserte fritidsbåter

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er innført en tilskuddsordning for kasserte fritidsbåter. Dette vil styrke innsatsen for at båtene blir levert inn til godkjente avfallsmottak. Disse medlemmer viser til at utfordringen nå ligger i obligatorisk registrering av fritidsbåter. Et slikt register vil gjøre identifisering av eier av fritidsbåter som kommer på avveie i naturen, mulig. En obligatorisk registrering vil også hindre kriminelle i å utnytte tilskuddsordningen for kasserte fritidsbåter ved at disse ikke lenger vil kunne levere inn uregistrerte båter for økonomisk vinning.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å innføre obligatorisk registrering av alle fritidsbåter i Norge.»

Kunstgressbaner

Komiteen viser til at Miljødirektoratet på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har utredet om

det finnes gode erstatningsmaterialer for gummigranulat, og om det er mulig å stille krav til drift og vedlikehold for å hindre spredning. I sin utredning datert 20. januar 2018 peker Miljødirektoratet på flere tiltak som vil bidra til å hindre spredning av gummigranulat fra eksisterende kunstgressbaner.

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen innføre et regelverk som sikrer at effektivt utstyr for oppsamling av gummigranulat fra eksisterende og nye kunstgressbaner tas i bruk med virkning fra 1. januar 2019.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at kunstgressbaner er en stor forurensningskilde til plast i naturen. Flertallet mener det er behov for å innføre et strengere regelverk med krav til nullutslipp fra både eksisterende og nye kunstgressbaner, uavhengig av materialer, og at gummigranulat må erstattes med miljøvennlige alternativer.

Flertallet viser til Miljødirektoratets utredning og mener at det haster med å utarbeide en forskrift for å tydeliggjøre plikten baneeierne har til å bytte til mer miljøvennlige alternativer når disse finnes. I en slik forskrift vil det være aktuelt å tydeliggjøre en substitusjonsplikt der miljøvennlige alternativer til gummigranulat som innfyllsmasse må vurderes i det enkelte tilfelle. Det eksisterer for eksempel materialer som kan fungere godt om man ikke bruker banen om vinteren. Ny teknologi vil de nærmeste årene bidra til at det kommer nye og bedre alternativer, og at det vil være naturlig at gummigranulat på sikt fases ut.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at gummigranulat fra kunstgressbaner kan være den nest største kilden til mikroplast på land, etter slitasje fra bildekk. Det er derfor viktig å gjøre noe med dette problemet.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har vurdert spredning av mikroplast fra kunstgressbaner, og at de anbefaler at det utarbeides en forskrift om etablering og drift av kunstgressbaner. Disse medlemmer viser til at regjeringen er i gang med arbeidet med å utarbeide en forskrift i tråd med Miljødirektoratets anbefaling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det i Trondheim er utviklet et system med siler som samler opp gummigranulat som renner ned i kummer. Silene tømmes når de er fulle, og granulatet brukes på nytt. Dette kan redusere

mengden gummigranulat som spres til vannsystemet. Siden teknologien finnes, bør det derfor stilles krav til kunstgressbaner.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift som gir selgere av gummigranulat ansvar for å sørge for at utstyr for oppsamling av gummigranulat fra eksisterende kunstgressbaner tas i bruk.»

«Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot bruk av gummigranulat fra 2023.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til Innst. 9 S (2016–2017), der Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2018 opprette en tilskuddsordning for tiltak mot mikroplast og spredning av gummigranulater fra kunstgressbaner.»

Dette medlem vil oppfordre regjeringen til å innføre en slik ordning i statsbudsjettet for 2019.

Marin forsøpling – internasjonalt ansvar og strategi

Komiteen mener at det må legges til rette for bedre og mer forutsigbare rammevilkår for kommunene vedrørende håndtering av herreløst avfall – også ut over marin forsøpling. Slik det er i dag, har kommunene et stort ansvar for håndteringen av denne type avfall – uten at det medfølger midler til dette arbeidet. Komiteen mener at myndighetene må avklare hvor ansvaret skal ligge for opprydding av dette avfallet – og at det må settes av midler til å håndtere det.

For at Norge skal bli en ledende bidragsyter til å håndtere de globale utfordringene med marin forsøpling mener komiteen at myndighetene må gjennomgå hvordan statens ulike aktører kan utføre de oppgavene som er omtalt i stortingsmeldingen – for en mest mulig kostnadseffektiv og formålstjenlig utnyttelse av det statlige miljø- og oljevernssenteret i Lofoten.

Komiteen viser til en rapport fra World Economic Forum, som anslår at det havner 8 millioner tonn plast i havet hvert år. Rapporten anslår en firedobling av plastforsøplingen innen 2050. Da vil det være mer plast enn fisk i havet. Komiteen viser til at kostnadene ved plastforsøpling som følge av ødelagt havmiljø, tette avløp og drivhusgassutslipp ved produksjon av plast er estimert av FNs miljøprogram til å være 40 mrd. USD årlig. Komiteen peker på at det er mange miljøutfordringer knyttet til plast. Det trengs løsninger både for redusert forsøpling, økt bruk av resirkulert plast og for reduserte klimagassutslipp knyttet til produksjon av plast.

Komiteen viser til at – basert på et forslag fra Norge i 2016 – 170 land i FNs miljøforsamling har vedtatt å

gjennomføre en global utredning av internasjonale og regionale forvaltningsstrategier og regelverk. Utredningen skal identifisere behovet for grep som styrket samordning og en global juridisk bindende avtale for å bekjempe marin forsøpling og mikroplast.

Komiteen viser til at en stor del av plasten som flyter i havene, som driver opp på strendene og som smuldrer opp til mikroplast, kommer fra land. Det gjelder særlig i områder med sterk økonomisk vekst, som land i Asia og deler av Afrika. Mangel på innsamling og behandling av søppel gjør at plasten til slutt ender i havet. En del av plasten som ender i naturen eller på gatene, føres ut i havet med elver eller tas av regn og vind. I vedtaket som ble gjort i Nairobi, er landene enige om at bedre innsamling og behandling av søppel er det aller viktigste tiltaket.

Komiteen er svært glad for at Norge fikk oppslutning om en global målsetting om en nullvisjon for plast i havet for å stanse utslipp av plast til verdenshavene under FNs miljøforsamling i Nairobi, hvor rundt 100 miljøministere fra hele verden deltok på møtet. Dette er et viktig skritt mot en verden med mindre plast i havet. Forsøplingen av verdenshavene er et av de raskest økende miljøproblemene verden står overfor. En sterkere internasjonal innsats må begynne med en nullvisjon.

Komiteen viser til at det norske forslaget mot forsøpling av havene ble vedtatt under avslutningen av FNs miljøforsamling i 2017. Vedtaket inneholder også at verdens land nå setter seg sammen for å se på hva som hindrer en løsning av søppelproblemet innenfor dagens internasjonale rammeverk. Komiteen har merket seg at denne ekspertgruppen skal legge frem forslag til bedre – og mer helhetlige – globale løsninger når FNs miljøforsamling møtes på nytt våren 2019. En internasjonal avtale mot marin forsøpling kan på sikt være en av flere mulige løsninger for å hindre ny plast i å ende opp i havet, samt å rydde opp i eksisterende plastsøppel.

Komiteen viser til at vedtaket om en nullvisjon for plast i havet er et viktig gjennombrudd i kampen mot marin forsøpling. Dette er første gang verden er enig om at målet er å stanse utslippene av plast.

Komiteen understreker at det nå er særdeles viktig at regjeringen følger opp Norges ambisjon om å videreføre og utvide sin globale lederrolle mot marin forsøpling videre.

Komiteen viser videre til at det er viktig å sørge for utvikling av infrastruktur og avfallshåndterings-systemer i utviklingsland.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen revidere strategi mot marin plastforsøpling og spredning av mikroplast innen 2020.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at Norge internasjonalt bør ha som ambisjon å være et knutepunkt for innhenting av kunnskap og overvåking av havets helse-tilstand fra overflaten, gjennom vannsøylen og ned til havbunnen. Her må det etableres internasjonale forsknings- og utviklingsprosjekter, der Norge skal være blant de ledende og skape bevissthet og kunnskap om viktigheten av havet og de ressursene som en bærekraftig verdensorden er helt avhengig av. Kjernepunktene i dette vil være å understreke viktigheten av en offensiv internasjonal strategi mot marin forsøpling, men også forstå mer om spredning av nano- og mikroplast. Marin forsøpling er et globalt problem som krever internasjonale løsninger.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, mener dette kan gi nye muligheter for innovasjon, nyetablering og grønn vekst. Markedssituasjonen for den norske offshoreflåten langs kysten innebærer en historisk mulighet for å engasjere avansert og verdensledende tonasje av høyeste internasjonale standard for aktivt bidrag i Norges arbeid med marin forsøpling.

Dette flertallet mener at det er spesielt plastsøppel på havbunnen som har størst potensial for oppryddingstiltak.

Dette flertallet viser til at selv om den altoverveiende andelen av marint søppel kommer fra landbaserte virksomheter, har skipsfarten både et ansvar for og en rolle i å bidra til å løse en av våre største utfordringer i dette århundret. Tilførsel av marin forsøpling i verdenshavene kjenner ingen landegrenser. Mye praktisk opprydding kan og bør gjennomføres nasjonalt i egne havområder og på egne strender, men marin forsøpling er i stort en internasjonal utfordring som må løses med koordinert, internasjonal innsats.

Dette flertallet mener det er viktig at Norge som en stor havnasjon initierer internasjonalt samarbeid og tar en ledende rolle i dette arbeidet. Selv om det eksisterer internasjonale reguleringer for søppelhåndtering fra skipsfarten, er mangelen på godkjente mottaksanlegg for forskjellige avfallstyper i deler av verden en stadig tilbakevendende utfordring. Dette flertallet viser til at ukvalifisert mottak av søppel i land uten resirkulering og etterhåndtering av farlige og forurensende stoffer, i neste omgang fører søppelet tilbake til havene i en endret og mer krevende form å samle opp. Får man først levert sitt søppel på korrekt måte, er avgiftene høye og lite motiverende. Dette fører til at den enkleste og billigste løsningen er å dumpe avfall i havet i internasjonale farvann der risikoen for å bli oppdaget er

marginal. Dette flertallet mener det derfor er viktig å arbeide for å etablere anlegg for mottak og resirkulering av søppel, særlig i utviklingsland, og etablere en form for incentiver til å levere avfall til resirkulering på egnede og godkjente mottaksanlegg.

Dette flertallet mener det bør tas initiativ til en utredning av en markeds mekanisme for å etablere en verdikjede basert på å hente opp dette søppelet og sikre at denne ressursen håndteres på bærekraftig og forsvarlig vis. Kunnskap er viktig for å rette innsatsen mot de tiltak som virker best, og dette flertallet mener at forskningen rundt marin forsøpling må gis høyeste prioritet og være en flaggsak for havnasjonen Norge. Det bør stimuleres til at de nasjonale kompetansemiljøene, sammen med næringen, kan etablere pilotprosjekter med sikte på å ta opp og behandle synlig marint søppel i våre nære strand- og havområder.

Dette flertallet mener at Norge har verdensledende rederier og en komplett maritim klynge som tidligere har klart å løse globale miljøutfordringer. Dette flertallet mener det trengs økt innsats og nye politiske virkemidler for et renere hav, og mener at regjeringen bør invitere rederiene og resten av den norske maritime klyngen til en bred internasjonal dugnad for å forbedre miljøtilstanden i verdens havområder – med mål om å fjerne plast i havet. Dette kan sikre at marin forsøpling håndteres på bærekraftig og forsvarlig vis.

På denne bakgrunn foreslår dette flertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å ta en internasjonal lederrolle for å rydde plast i havet for å se om det er mulig å bygge om offshoreskip som nå ligger i opplag, til å kartlegge og hente opp plast på en biologisk forsvarlig måte og samtidig ha mulighet til å tørke og brenne plasten fra båten samt å igangsettes operasjoner i land der plastforurensingen er størst i samarbeid med forskningsmiljøer, EU og FN.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti mener at marin forsøpling er et økende internasjonal problem. Mesteparten av søppelet kommer fra aktivitet på land. Man antar at havet blir tilført 8 mill. tonn plast årlig, og mengden er økende. Disse medlemmer ser gevinsten av å redusere utslippskildene og viser til at det vil kreve internasjonal samarbeid og økonomisk bistand. Disse medlemmer viser til arbeidet mot marin forsøpling som gjøres med bistandsmidler i dag.

Disse medlemmer ber regjeringen fortsette og vurdere å intensivere arbeidet mot marin forsøpling internasjonalt.

Disse medlemmer viser til Jeløya-plattformen og regjeringens offensive holdning i arbeidet mot marin forsøpling både nasjonalt og internasjonalt.

Disse medlemmer viser til at det er en god strategi mot marin plastforsøpling og spredning av mikroplast som ligger til grunn i meldingen. Dette er et viktig arbeid for å løse en global utfordring, og disse medlemmer mener det er viktig at Norge fortsetter å opprettholde en internasjonal lederrolle i dette arbeidet.

Disse medlemmer registrerer forslaget om å utarbeide en egen strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast i naturen. Disse medlemmer vil påpeke at den etterlyste strategien er det som ligger til behandling i denne stortingsmeldingen. Videre er det viktig å understreke at arbeidet mot marin forsøpling fordrer faktisk handling og ikke løses gjennom å hele tiden bestille nye handlingsplaner.

Disse medlemmer viser ytterligere til at det fortsatt er behov for mer kunnskap om tematikken, og at dette fortsatt kan sies å være et relativt ungt fagområde. Med dette til grunn vil trolig utfallet av å vedta utarbeidelse av enda en handlingsplan nå ikke påvirke de tiltak som foreslås. Dette betyr likevel ikke at man ikke skal følge opp ny forskning og nye tiltak i arbeidet mot marin forsøpling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å bruke tilgjengelige ressurser fra offshoresektoren til å kartlegge og å utvikle teknologi for å rydde opp plast-søppel fra havbunnen på en biologisk forsvarlig måte.»

«Stortinget ber regjeringen ta en lederrolle internasjonalt for utvikling av infrastruktur og avfallshåndteringssystemer i utviklingsland.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at å hindre avfall i å komme på avveie er det viktigste man kan gjøre for å minimere plastforsøplingen i havet. Norge skal støtte det internasjonale arbeidet for utvikling av infrastruktur og for å begrense plastforsøpling. Denne rollen innebærer både samarbeid med den maritime klyngen, forskning og utvikling samt internasjonalt samarbeid så vel som å gå foran med innovativ regulering i eget land.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen støtte det internasjonale arbeidet for utvikling av infrastruktur og avfallshåndtering og mot plastforurensing. Arbeidet må prioritere støtte til utvikling av forsvarlige avfallshåndterings-

systemer som hindrer at plastforurensing oppstår, i tillegg til kunnskapsutvikling om plastforurensingens effekt på livet i havet.»

Disse medlemmer viser til at i nordlige farvann er en stor andel av søppelet i havet et resultat av avfall kastet fra skip. Her skiller nordlige farvann seg fra mer sørlige farvann, der storparten av avfallet i havet kommer fra land. En nøkkel til å redusere søppelet som havner i havet fra skip, er å ta i bruk de rapportssystemene som finnes internasjonalt for å kontrollere mengden avfall om bord i skip og sikre at dette blir levert i havn. I dag rapporteres dette til EMSA/Safe Sea Net, men innrapporteringen blir i liten grad brukt i havnekontroll i Norge.

Disse medlemmer mener Sjøfartsdirektoratet bør pålegges å sikre at rapportene blir brukt til en målrettet skipskontroll. Dette vil sikre at rederi og ansvarlige om bord skjønner at data blir brukt og kontrollert, og at avvik i håndteringen av søppel blir slått ned på. Videre vil dette kunne danne grunnlag for incentivmodeller for bedre avfallshåndtering.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Sjøfartsdirektoratet tar i bruk innrapporteringer om avfall til Safe Sea Net, slik at dataene kan sikres og brukes til kontroll av at mengden avfall levert i havnene samsvarer med forventet mengde.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det må foretas en avveing av hvor stor vekt Norge skal legge internasjonalt på faktisk opprydning, veid opp mot satsing på avfallsminimering og avfallshåndtering. Opprydning av plast i havet er en løsning på selve forurensingsproblemet med åpenbare begrensninger. Plastforsøplingen kan ikke løses uten at vi hindrer at plasten kommer på avveie i utgangspunktet. For å komme problemet til livs bør Norges hovedinnsats internasjonalt derfor rettes mot å hindre at plastforurensing oppstår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti anser det som viktig at det foretas en gjennomgang av hvordan statens ulike aktører og statens øvrige engasjement kan medvirke til at de oppgavene som er omtalt i denne stortingsmeldingen, blir utført mest mulig strategisk og kostnadseffektivt. I lys av etableringen av et nytt statlig miljø- og oljevernssenter i Lofoten med store ambisjoner vil det være viktig å vurdere hvilke oppgaver fra ulike etater som kan og bør overføres til det nye senteret.

Sirkulær økonomi

Komiteen viser til at sirkulær økonomi er definert av EU som det å ta vare på verdien av produkter, materialer og ressurser så lenge som mulig i økonomien, samtidig som det som genereres av avfall minimeres. Det vil si at den sirkulære økonomien handler om mye mer enn resirkulering og avfallshåndtering. Det handler om hele verdikjeden, fra design som sikrer produktets levetid og reparasjonsmulighet, til å tilby tjenester framfor produkter, deleøkonomi, reparasjon, oppgradering, forlenget levetid, gjenbruk – og til slutt resirkulering. I den sirkulære økonomien ligger det store muligheter for økt lønnsomhet, arbeidsplasser og økt produktivitet i næringslivet.

Potensialet i sirkulærøkonomien er stort, både i form av økt konkurransekraft, levestandard og klima- og miljøgevinster. Dersom vi utvider de norske ambisjonene til å omfatte hele økonomien, ved å endre verdikjedene i alle næringer, vil det føre til betydelig redusert ressurspress på råvarer og økt etterspørsel etter løsninger som driver oss over til lavutslippssamfunnet. For at sirkulær økonomi skal gi optimal klimagevinst, må sirkulærøkonomien også oppfattes som næringspolitikk, og ikke kun avfallspolitikk.

Komiteen viser til at en helhetlig sirkulær økonomi bør utvikles gradvis over tid, ved at bedrifter i alle sektorer utvikler nye eller tilpasser eksisterende forretningsmodeller der avfall nesten elimineres parallelt med ny grønn verdiskaping. Komiteen har merket seg at stortingsmeldingen tydeliggjør at virkemidlene i en sirkulær økonomi ikke begrenser seg til avfall som et isolert politikkområde, men at den spiller en rolle på lik linje med andre samfunnsområder.

Komiteen viser til at vi lever i en verden hvor presset på naturressursene øker sterkt, og det er avgjørende for miljø og klima at ressurser brukes og gjenbrukes mest mulig effektivt. Dette er også hovedmålsettingen i den sirkulære økonomien. De ressurser vi tar i bruk, må holdes i omløp så lenge som mulig. Kildesortering og materialgjenvinning er av stor viktighet, men komiteen vil understreke at sirkulær økonomi dreier seg om mye mer enn at det er behov for en helhetlig strategi som også tar opp i seg produksjon og forbruksmønster.

Komiteen viser til at sirkulær økonomi fordrer nye måter å utvikle verdiskaping på, drevet fram av innovasjon i bedriftene, inkludert hvordan betjene sine kunder. I stedet for å eie, kan det for mange bli aktuelt å leie, legge til rette for økt gjenbruk av klær og andre aktuelle forbruksvarer m.m. Overgangen til en sirkulær økonomi gir store muligheter, og komiteen vil peke på at etablering av nye arbeidsplasser må vektlegges i overgangen til sirkulær økonomi. I årene framover vil vi trenge mye mer samarbeid på tvers av bransjer, industri og tjenestesektorer og mellom ulike industrigrener. Næ-

ringspolitiske rammevilkår, arbeidslivspolitik, utdannings- og forskningspolitikk og klimapolitikk er viktig å få tilpasset for å styrke grunnlaget for både eksisterende og nye arbeidsplasser.

Komiteen viser til at det vil være viktig å få en oversikt over avfall og biprodukter som eksisterer, for å kunne gjøre disse tilgjengelig for innovasjon og nyskaping innenfor den sirkulære økonomien.

Komiteen mener at for å kunne gjennomføre en omlegging til sirkulær økonomi i praksis må det utvikles forretningsmodeller som tar høyde for gjenbruk og ombruk fremfor kasting og mer avfall.

Komiteen viser til at utvikling av sirkulær økonomi skjer primært i næringslivet, og nye forretningsmodeller må støttes av endring i kundeadferd, reguleringer, finansiering og ikke minst opplysning og utdanning.

Komiteen mener det er avgjørende for sirkulærøkonomien å innrette rammebetingelsene slik at de fremmer lønnsomhet og et godt samarbeid på tvers av bransjer. For å lykkes med dette er samspillet med næringslivets organisasjoner viktig, for eksempel ved at man blir involvert i utformingen av regelverk og rapporteringsmåter.

For effektiv utnyttelse av ressursene mener komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, at det trengs en helhetlig tilnærming til varekretsløpet, og avfall er siste stopp. En sirkulærøkonomisk modell medfører endringer langs hele verdikjeden, fra produktdesign, produksjonsmåter, logistikk, eierskap og distribusjon. Flertallet mener vi må bort fra dagens situasjon, hvor vi bruker råmateriale og et lineært system som ikke er tilpasset den sirkulære økonomien. Flertallet mener at det er behov for å gjennomgå virkemiddelapparatet og tilpasse dette også til den sirkulære økonomien. Fremover må produktene designes på måter som gjør dem enkelt å reparere, modifisere eller gjenbruke som del av produksjonen av nye produkter.

Det må utvikles næringsvennlige løsninger for et bærekraftig kretsløp som ikke er avhengig av subsidier og støtteordninger. Det vil si robuste forretningsmodeller som næringslivet kan ta i bruk for å sikre lønnsom vekst.

På denne bakgrunn foreslår flertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomgå virkemiddelapparatet og tilpasse dette også for den sirkulære økonomien.»

Livsløpsperspektiv og sirkulær økonomi

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne,

mener at det er avgjørende at det legges et livsløpsperspektiv til grunn for at den sirkulære økonomien skal fungere. I denne sammenheng viser flertallet til at det er et stort potensial for sirkulær økonomi innenfor bygg og anlegg ved bruk av materialer med lavt karbonfotavtrykk og som har lang levetid og minimale krav til vedlikehold sammenlignet med andre materialer. Flertallet viser til at den norske mineralnæringen utnytter naturressursene fra metalliske malmer og industrimineraler i tillegg til bruk av naturstein. Flertallet mener det er avgjørende at utvinning av naturressursene forvaltes til beste for fellesskapet og med et så lite miljøfotavtrykk som mulig, og at deponibehovet minimeres.

Flertallet viser til at stortingsmeldingen i liten grad handler om sirkulær økonomi med utgangspunkt i naturressurser og materialer til bygg og infrastruktur. Til en viss grad omtales gjenbruk av betong og trevirke, men flertallet mener det er behov for å utrede mulighetene som finnes i bergindustrien og bygg-/anleggsbransjen for den sirkulære økonomien. Flertallet vil understreke at både bærekraftig masseforvaltning og gjenbruk av byggeråstoffer, særlig asfalt og bruk av naturstein som byggemateriale, er viktige momenter i denne sammenheng.

Flertallet viser til at det i dag er store mengder masser som tas ut fra infrastrukturprosjekter, bygg og anlegg som fraktes ut fra det opprinnelige anlegget og selges videre til bruk i andre prosjekter, uten at operatørene blir fulgt opp. Flertallet mener at det er uheldig at vi risikerer at udokumenterte masser kan føre til svakere konstruksjoner, kortere levetid for bygg/anlegg og dermed også økt miljøbelastning. Flertallet viser til at også innenfor asfaltgjenvinning er det et stort potensial for gjenbruk av massene. I dag må næringen begrense andelen gjenbrukt masse i asfalten som leveres, fordi Statens vegvesen ikke tillater store mengder. Flertallet vil peke på at bruker man 50 pst. gjenbrukt asfalt i ny, reduseres CO₂-utslippet med 30 pst.

Flertallet har merket seg at Norge henger langt bak andre europeiske land i denne utviklingen, og det er uheldig at klimaavtrykket er betydelig lavere. Flertallet mener at dette er et område der det er enkelt å legge til rette for å styrke markedet for gjenbrukte materialer og økt gjenbruk.

Flertallet viser til at Norge kommer til å trenge flere dyktige fagarbeidere i fremtiden.

Flertallet har merket seg at det er særlig i de små og verneverdige fagene som skomakerfaget, møbeltapetsererfaget, urmakerfaget og herreskredderfaget at utviklingen har gått i feil retning. Små og verneverdige fag er tradisjonelle håndverksfag som det er viktig å videreføre med tanke på behovet for kunnskap om reparasjon og gjenbruk. Flertallet mener at det er særlig viktig at utdanning innen de tradisjonelle håndverker-

fagene sikres for framtiden, da dette er kunnskap som har stor betydning for gjenvinning og ombruk.

Nasjonal strategi for overgang fra lineær til sirkulær økonomi

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for en sirkulær økonomi.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det utvikles en verdensledende biologisk renseprosess for avløps slam i regi av HIAS IKS på Hamar, på samme sted hvor verdens første biogassanlegg ble utviklet. I sum kan dette på sitt område bli Norges første sirkulære industripark. Disse medlemmer viser til at det er et stort potensial for å utvikle modellering av sirkulære industriparke de neste årene, og ber regjeringen innlemme dette som del av en strategi for sirkulær økonomi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det er viktig å understreke at for å få til en omlegging til en sirkulær økonomi er man avhengig av å få alle aktører i samfunnet til å spille på lag. Privat næringsliv er en viktig aktør i så henseende. Disse medlemmer viser til regjeringens ambisjon om å fortsette arbeidet med å gjennomføre forenklinger for næringslivet. Dette er et viktig virkemiddel for å stimulere til omlegging til en sirkulær økonomi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at en viktig drivkraft i overgangen til grønn konkurransekraft er å styrke samspillet med myndighetene og næringslivet. Da sirkulær økonomiutvikling primært skjer i næringslivet, mener flertallet det er viktig at myndighetene også bidrar og tilrettelegger på flere arenaer. Strategien bør inneholde tydelige ambisjoner og virkemidler for avfallsreduksjon, gjenbruk, reparerbarhet og holdbarhet, materialgjenvinning og tydelige rammevilkår for både aktører og forbrukere.

På denne bakgrunn foreslår komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne følgende:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en bred nasjonal strategi for en sirkulær økonomi, hvor følgende punkter legges til grunn:

- avklare de langsiktige utfordringene
- sikre forbrukerorientert tjenesteinnovasjon og sikre bærekraftige rammer
- utrede sirkulærøkonomiske forretningsmodeller, aktivitet og hvordan ambisjoner best utvides til hele næringslivet
- utrede hvordan virkemidler, forskrifter og retningslinjer kan bidra til at Norge kommer høyere opp på avfallspyramiden
- hvordan forskning, innovasjon og virkemiddelapparatet kan innrettes for å styrke fremveksten av sirkulære forretningsmodeller og aktører i bredden av økonomien
- hvordan skatter og avgifter kan innrettes for å fremme sirkulær aktivitet og innovasjon i bredden av økonomien
- hvordan sirkulær innovasjon og forretningsutvikling i alle næringer kan finansieres, og hvilket stadium i produktutviklingsfasen som er mest krevende knyttet til finansiering
- hvordan offentlige innkjøpsregler kan innrettes for å støtte opp under en bred sirkulær utvikling
- avklare kompetansebehov på områder som kan identifiseres og utvikles
- hvordan offentlige myndigheter kan støtte utvikling av sirkulær økonomi
- legge til rette for at myndigheter kan bidra gjennom innretning av sine vedtak
- utarbeide lover og reguleringer som støtter opp under sirkulær økonomi
- etablere incentiver i markedet som støtter opp under sirkulær økonomi
- sikre finansiering som støtter opp under sirkulær økonomi
- arbeide for internasjonalt samarbeid om sirkulær økonomi.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti påpeker at det er viktig å se på muligheter i avgiftssystemet som stimulerer til miljømessig forsvarlig adferd og i denne sammenhengen til gjenbruk og reparasjoner. Dette medlem mener det bør vurderes om redusert merverdiavgift på reparasjoner kan være en veg å gå, slik de har gjort i Sverige. Konsekvensene av et slikt grep må belyses, både ut fra provenyeffekt og ut fra behovet for en naturlig avgrensning.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt redusert merverdiavgift på en del reparasjoner kan være et egnet virkemiddel for å motvirke unødig avfallsgenerering, og komme tilbake til Stortinget på en egnet måte.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener det bør innføres momsfratak på repa-

rasjoner, gjenbruk og resirkulering for å gjøre sirkulære forbrukervalg billigere og sirkulære forretningsmodeller mer konkurransedyktige. Ved å fjerne momsen på reparasjoner av alt fra sko til iPhoneer og vaskemaskiner vil behovet for å kjøpe nytt reduseres, og avfallsmengdene vil gå ned. Tiltaket vil også kunne skape nye arbeidsplasser og samtidig stimulere til økt produktkvalitet. Dette medlem viser til at det i dag ofte er billigere å kjøpe et nytt produkt enn å gjennomføre en enkel reparasjon. Et momsfratak vil kunne redusere kostnaden med 25 pst. og dermed ha betydelig effekt.

Dette medlem viser til at den svenske regjeringen har halvert momsen fra 25 til 12 pst. for å gjøre det billigere å reparere. Kostnadene ved et merverdiavgiftsfritak for reparasjoner av blant annet sko, klær, husholdnings- og fritidsvarer ble i 2016 på usikkert grunnlag anslått av Finansdepartementet for 2016 til om lag 700 mill. kroner.

Dette medlem fremmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 legge frem forslag om å avvike merverdiavgiften på reparasjon og gjenbruk av sko, klær, husholdnings- og fritidsvarer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede forbedringer av avfallsstatistikken og vurdere om det er behov for å utarbeide et produsentregister for å tydeliggjøre returselskapenes forpliktelser i etablerte produsentansvar.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere om vi når EØS-mål for gjenvinning av avfall fra bygg- og anleggsnæringen i 2020, og ev. utrede nødvendige virkemidler, herunder vurdere en skjerping av kravene til byggavfall i teknisk forskrift.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for å begrense mengden farlig avfall.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen arbeide for å utfase unødvendig bruk av engangsartikler av plast.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning for å gjøre det gratis å levere marint avfall i havn for fiskere og andre, basert på erfaringene fra prosjektet «Fishing for Litter».

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen øke panten på flasker og bokser for å øke mengden som gjenvinnes.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen om at det settes et mål om minst 25 pst. gjenvinning av farlig avfall innen 2025.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å bruke tilgjengelige ressurser fra offshoresektoren til å kartlegge og å utvikle teknologi for å rydde opp plast-sjøppel fra havbunnen på en biologisk forsvarlig måte.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen ta en lederrolle internasjonalt for utvikling av infrastruktur og avfallshåndteringssystemer i utviklingsland.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen utarbeide en innrapporteringsordning som innhenter informasjon om hvor mye avfall som håndteres, hvor avfallet blir håndtert og hvordan det blir håndtert.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen utrede og forelegge for Stortinget forslag til endringer av reklamasjonsretten og selgers bevisbyrde som i sterkere grad stimulerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen om å gi Sjøfartsdirektoratet i oppgave å forhindre og bekjempe marin forsøpling på havet.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen legge frem en vurdering av ulike modeller for innføring av en avgift på uttak av «jomfruelige» naturressurser.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen stille krav til kommuner og næringsaktører om å sortere og materialgjenvinne mat- og plastavfall. Dette skal gjelde private hushold-

ninger, restauranter, dagligvarebransjen og næringsmiddelindustrien.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alt avfall som eksporteres, skal være sortert.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen om å skjerpe kravene til kildesortering av byggavfall i teknisk forskrift (TEK 17).

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen utarbeide et produsentansvarsregister hvor følgende legges til grunn:

1. Oversikt over mengden produkter bedriftene setter ut i markedet.
2. Hvilke returselskaper som har forpliktet seg til å samle inn avfallet.
3. Hvor avfallet skal samles inn og behandles.
4. Hvilke avfallstyper som er kostbare og hvilke som er verdifulle.
5. Hvor stor andel av returselskapenes innsamlingsforpliktelse som går til ombruk, materialgjenvinning, energigjenvinning og deponi.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen opprette et miljøkompetanseprogram for handels- og tjenestenæringene.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke reklamasjonsretten til seks år, mot dagens to og fem år i lov om forbrukerkjøp.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et regelverk for å øke selgers bevisbyrde fra seks måneder til to år i lov om forbrukerkjøp.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et regelverk som gjør at varer skal kunne repareres av alle profesjonelle reparatører uten at det går ut over garantien.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen gjennomgå forbrukerkjøpsloven og foreslå hvordan holdbarhet og tilgang til reservedeler kan innarbeides som del av grunnlaget for vurdering av om varen er i samsvar med kjøpsavtalen. Gjennomgangen må også inneholde en vurdering av hvilke krav som bør stilles til at reservedeler skal være tilgjengelig i den forventede levetiden for produktet, og

av hvordan informasjon om holdbarhet og tilgang til reservedeler gjøres tilgjengelig for forbruker.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen innføre en produktansvarsordning for innsamling av spraybokser som spesialavfall.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen om å utrede produsentansvarsordninger for alle plastprodusenter og importører av plast – med mål om å innføre en slik ordning for alle deler av næringslivet så snart som mulig, senest innen 2022.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen om å innføre obligatorisk registrering av alle fritidsbåter i Norge.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift som gir selgere av gummigranulat ansvar for å sørge for at utstyr for oppsamling av gummigranulat fra eksisterende kunstgressbaner tas i bruk.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot bruk av gummigranulat fra 2023.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen støtte det internasjonale arbeidet for utvikling av infrastruktur og avfallshåndtering og mot plastforurensing. Arbeidet må prioritere støtte til utvikling av forsvarlige avfallshåndteringsystemer som hindrer at plastforurensing oppstår, i tillegg til kunnskapsutvikling om plastforurensingens effekt på livet i havet.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen sikre at Sjøfartsdirektoratet tar i bruk innrapporteringer om avfall til Safe Sea Net, slik at dataene kan sikres og brukes til kontroll av at mengden avfall levert i havnene samsvarer med forventet mengde.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen utarbeide en bred nasjonal strategi for en sirkulær økonomi, hvor følgende punkter legges til grunn:

- avklare de langsiktige utfordringene
- sikre forbrukerorientert tjenesteinnovasjon og sikre bærekraftige rammer
- utrede sirkulærøkonomiske forretningsmodeller, aktivitet og hvordan ambisjoner best utvides til hele næringslivet

- utrede hvordan virkemidler, forskrifter og retningslinjer kan bidra til at Norge kommer høyere opp på avfallspyramiden
- hvordan forskning, innovasjon og virkemiddelapparatet kan innrettes for å styrke fremveksten av sirkulære forretningsmodeller og aktører i bredden av økonomien
- hvordan skatter og avgifter kan innrettes for å fremme sirkulær aktivitet og innovasjon i bredden av økonomien
- hvordan sirkulær innovasjon og forretningsutvikling i alle næringer kan finansieres, og hvilket stadium i produktutviklingsfasen som er mest krevende knyttet til finansiering
- hvordan offentlige innkjøpsregler kan innrettes for å støtte opp under en bred sirkulær utvikling
- avklare kompetansebehov på områder som kan identifiseres og utvikles
- hvordan offentlige myndigheter kan støtte utvikling av sirkulær økonomi
- legge til rette for at myndigheter kan bidra gjennom innretning av sine vedtak
- utarbeide lover og reguleringer som støtter opp under sirkulær økonomi
- etablere incentiver i markedet som støtter opp under sirkulær økonomi
- sikre finansiering som støtter opp under sirkulær økonomi
- arbeide for internasjonalt samarbeid om sirkulær økonomi.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen utrede en provenynøytral måte å erstatte grunnavgiften på engangsemballasje, med en incentivavgift basert på materialbruk som graderes etter ikke-fornybart innhold.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 fremme forslag om en avgift på produkter som inneholder PFAS, som skal virke fram til et eventuelt EU-forbud trer i kraft.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen sørge for at ideelle organisasjoner som driver gjenbruksbutikker eller loppemarkeder, vederlagsfritt får levere ikke-omsettelige varer til avfallsselskapene.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at bærepoper som brukes i Norge, skal være biologisk nedbrytbare.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen innføre en produsentansvarsordning for utstyr i fiskeri- og oppdrettsnæringen.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot bruk av plastarmering i forbindelse med vegbygging.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen gi kommunene ansvar for og enerett til å håndtere husholdningsliknende avfall fra næringslivet, på samme måte som dagens enerett for husholdningsavfall.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt redusert merverdiavgift på en del reparasjoner kan være et egnet virkemiddel for å motvirke unødig avfallsgenerering, og komme tilbake til Stortinget på en egnet måte.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen i internasjonale fora ta initiativ til en internasjonal avgift på uttak av «jomfruelige» naturressurser.

Forslag 40

Stortinget ber regjeringen sette et mål om at endringen i avfallsmengden målt i tonn, skal være minst fem pst. lavere enn den økonomiske veksten i landet målt i BNP per år.

Forslag 41

Stortinget ber regjeringen vente med en lokaliseringsbeslutning for nytt deponi for farlig uorganisk avfall til en oversikt over teknologier som kan redusere avfallsmengden, foreligger.

Forslag 42

Stortinget ber regjeringen, før lokaliseringsbeslutning om nytt deponi for farlig uorganisk avfall tas, komme tilbake til Stortinget med en strategi for bruk av alternative teknologier og løsninger som kan gi høyere

grad av resirkulering og utnyttelse av flyveaske, svovelsyre og andre fraksjoner av uorganisk farlig avfall som planlegges deponert.

Forslag 43

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 legge frem forslag om å avvikle merverdiavgiften på reparasjon og gjenbruk av sko, klær, husholdnings- og fritidsvarer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding III, IV, V, VI, XI, XIII, XVI, XXIII, XXIV, XXVIII fremmes av komiteen.

Komiteens tilråding VII fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding XXVII fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding I, II, XV fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteens tilråding XXV fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteens tilråding VIII, IX, X, XII, XIV, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXVI, fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen sette nasjonale mål for avfallsforebygging, materialgjenvinning og gjenbruk i tråd med EUs sirkulære økonomipakke.

II

Stortinget ber regjeringen gi kommunene ansvar for å legge til rette for gjenbruk gjennom kommunenes gjenbruksstasjoner.

III

Stortinget ber regjeringen gi kommunene anledning til selv å bestemme om de ønsker samtykke ved utleie av avfallskonteinere fra godkjente avfallsselskaper.

IV

Stortinget ber regjeringen om at ved bygging av nye industrielle anlegg for produksjon av biogass ba-

sert på matavfall, skal det gjøres en utredning av om det er hensiktsmessig å ta inn husdyrgjødsel i produksjonen.

V

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan stille krav om at alt kloakkslam skal behandles fortrinnsvis gjennom produksjon av biogass og biogjødsel eller kompost.

VI

Stortinget ber regjeringen stille krav til utsortering og materialgjenvinning av plast og matavfall fra husholdninger og lignende avfall fra næringslivet.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede og legge til rette for at alt avfall fra offentlige tjenester og andre som produserer avfall som likner husholdningsavfall, skal ha de samme kravene til materialgjenvinning i norsk regelverk som husholdningsavfall.

VIII

Stortinget ber regjeringen legge fram det varslede forslaget til finansieringsmodell for karbonfangst og -lagring som en egen sak til Stortinget, slik at det kan behandles i Stortinget i løpet av vårsesjonen 2018.

IX

Stortinget ber regjeringen legge til rette for egne investeringstilskuddsordninger hos Enova for avfallsanlegg som tar imot husdyrgjødsel til biogassproduksjon i forbindelse med matavfall.

X

Stortinget ber regjeringen vurdere et krav til bruk av en viss andel resirkulerte materialer i alle offentlige byggeprosjekter.

XI

Stortinget ber regjeringen utrede påbud om rensing av flyveaske og komme til Stortinget med dette på egnet måte.

XII

Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for håndtering av farlig avfall i Norge, hvor det framkommer hvordan målene kan nås, hvilke krav man kan stille til trygge løsninger, og kriterier for økt gjenvinning av det farlige avfallet.

XIII

Stortinget ber regjeringen arbeide for et forbud mot varer som inneholder PFAS i tråd med EUs regelverk.

XIV

Stortinget ber regjeringen innføre et pålegg om innholdsdeklarasjon for produkter som inneholder prioriterte miljøgifter.

XV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en matkastelov som omfatter næringsmiddelindustrien og matvarebransjen. Loven bør omfatte påbud om å donere all spiselig overskuddsmat til veldedige formål og sekundært til dyrefôr, samt påbud om å offentliggjøre nøkkeltall knyttet til matsvinn og reduksjon av matsvinn.

XVI

Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler og tiltak for å legge til rette for fosforgjenvinning i Norge.

XVII

Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en egen strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast til naturen.

XVIII

Stortinget ber regjeringen om å innføre et mål om å fase ut og forby produksjon og bruk av enkelte engangsartikler av plast i Norge innen 2022.

XIX

Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag om utfasing av og forbud mot bruk av mikroplast i kosmetikk og tannpasta samt en rekke andre artikler som kan produseres mer miljøvennlig.

XX

Stortinget ber regjeringen etablere «Fishing for Litter» som en permanent vederlagsfri ordning for innlevering av marint avfall.

XXI

Stortinget ber regjeringen utvide produsentansvaret til å omfatte krav til returselskapene om bruk av 30 pst. fossilfritt råstoff i plastemballasje.

XXII

Stortinget ber regjeringen om å forsere arbeidet med å få på plass godkjente avfallsplaner for norske havner.

XXIII

Stortinget ber regjeringen innføre et regelverk som sikrer at effektivt utstyr for oppsamling av gum-migranulat fra eksisterende og nye kunstgressbaner tas i bruk med virkning fra 1. januar 2019.

XXIV

Stortinget ber regjeringen revidere strategi mot marin plastforsøpling og spredning av mikroplast innen 2020.

XXV

Stortinget ber regjeringen om å ta en internasjonal lederrolle for å rydde plast i havet for å se om det er mulig å bygge om offshoreskip som nå ligger i opplag, til å kartlegge og hente opp plast på en biologisk forsvarlig måte og samtidig ha mulighet til å tørke og brenne platen fra båten samt å igangsettes operasjoner i land der plastforurensingen er størst i samarbeid med forskningsmiljøer, EU og FN.

XXVI

Stortinget ber regjeringen om å gjennomgå virkemiddelapparatet og tilpasse dette også for den sirkulære økonomien.

XXVII

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for en sirkulær økonomi.

XXVIII

Meld. St. 45 (2016–2017) – Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 15. februar 2018

Ketil Kjenseth

leder

Else-May Botten

ordfører